

"YOU CAN FEEL IT EVERYWHERE": ULOGA GLAZBE U ŽIVOTIMA MLADIH U SPLITU

Krželj, Tina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:005039>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**„YOU CAN FEEL IT EVERYWHERE“: ULOGA GLAZBE U ŽIVOTIMA
MLADIH U SPLITU**

Tina Krželj

Split, rujan, 2024.

ODSJEK ZA SOCIOLOGIJU
SVEUČILIŠNI PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ SOCIOLOGIJA
POSTMODERNIZAM KAO SOCIOLOŠKA TEORIJA

ZAVRŠNI RAD
„YOU CAN FEEL IT EVERYWHERE“: ULOGA GLAZBE U ŽIVOTIMA
MLADIH U SPLITU

STUDENTICA:

Tina Krželj

MENTORICA:

izv.prof.dr.sc. Marija Lončar

Sadržaj	
Uvod	1
1. Sociologija glazbe	2
1.1. Definicija glazbe i vrste glazbe	3
1.2. Uloga glazbe	5
1.3. Glazbene preferencije.....	9
2. Rod i glazba: pregled istraživanja	13
3. Metodološki aspekti istraživanja	18
4.1. Empirijski aspekti istraživanja	19
4.1.1. Strukturalna obilježja mladih	19
4.1.2. Glazbene preferencije mladih.....	20
4.1.3. Značenje glazbe za mlade kroz različite razine.....	22
4. Rasprava i zaključak	24
5. Literatura	25
6. Metodološka i empirijska analiza	28
6.1. Upitnik	28
6.2. Tablični i grafički prikazi.....	32
Sažetak	44
Summary	45
7. Bilješke o autorici	46

Uvod

Ulogu glazbe je teško objasniti, jer je njezinih uloga mnogo, od smirivanja do opuštanja, izazivanja emocija poput sreće i tuge. Neki bi rekli da glazba ima kompleksnu ulogu, ali je uspijeva ispuniti. Glazba može toliko toga učiniti za pojedinca, ali i za društvo u cjelini. Može izazvati promjene koje su neočekivane, ali dobrodošle. Ona ima utjecaj na biološke, psihološke i društvene aspekte ljudske prirode. Glazba tako djeluje na više razina, ona može pomoći u odnosu s drugima, kada s nekime podijelimo glazbene interese možemo se osjećati povezanije tom osobom. Glazba se nalazi svugdje oko nas i lako je dostupna. Ima veliku ulogu u našim životima. Nekim ljudima će se glazba činiti kao običan spoj zvukova i harmonija, ali glazba nije samo to. Moglo bi se reći da glazba na svoj jedinstven način utječe na društvo i oblikuje određene aspekte istoga. Na mlade glazba ima više utjecaja jer se oni više posvećuju slušanju poruka putem stihova. Glazba je postala toliko raširena i globalna stvar, da je postala čak i način međusobnog sporazumijevanja (Dowd i Roy, 2010; Chen, 2023; Miranda, 2013).

Istraživanje je provedeno u svrhu izrade završnog rada s ciljem ispitivanja uloge glazbe u životima mladih u gradu Splitu te razlikama u preferencijama između mladih žena i muškaraca, stupnja obrazovanja i političkih orijentacija. Ujedno tako, u istraživanju su se ispitivala značenja koja glazba ima u životima mladih. Korištena istraživačka metoda je anketa s upitnikom kao mjernim instrumentom. Istraživački uzorak je bio prigodni te je u istraživanju sudjelovalo 518 mladih u dobi od 20-34 godine. Istraživanje je provedeno 2024. godine.

U prvom poglavlju rada uvodi se u shvaćanje sociologije glazbe, te se objašnjava pojam sociologije glazbe, opisuje njezinu upotrebu i svrhu. U poglavlju se također istražuje na koji način sociolozi analiziraju različite aspekte društvenog života kroz glazbu. U drugom poglavlju donosi se pregled određenih istraživanja o rodnim razlikama, odnosno povezanosti roda s odabirom glazbenog žanra. U trećem poglavlju navode se metodološki aspekti rada gdje se objašnjava korištena istraživačka metoda, istraživački ciljevi i hipoteze, istraživački uzorak te se u poglavlju nalazi konceptualna i operacionalna shema varijabli i indikatora. Ujedno tako, u ovom poglavlju analiziraju se istraživački podaci. U četvrtom poglavlju raspravlja se o rezultatima istraživanja i donose neka zaključna razmatranja te se ističu određena ograničenja, doprinosi i prijedlozi za neka buduća istraživanja. U šestom poglavlju je priložen popis korištene literature pri izradi rada. U sedmom poglavlju nalazi se metodološka i empirijska arhiva (upitnik te tablični i grafički rezultati). Na samom kraju rada nalazi se sažetak rada na hrvatskome i engleskom jeziku te bilješka o autorici.

1. Sociologija glazbe

Sociologija glazbe može se definirati kao znanost koja se bavi društvenim aspektima glazbene umjetnosti, usmjerena na proučavanje društvenih činjenica vezanih uz glazbu, a ne na istraživanje različitih izvan glazbenih elemenata koji je okružuju. Ključni pojmovi u sociologiji glazbe uključuju glazbenu publiku, izvođače, glazbene stilove i vrste, glazbene supkulture, glazbenu etiku, društveni utjecaj glazbe, glazbene trendove te glazbeni ukus. Za razliku od povijesti glazbe koja se fokusira na konkretne činjenice, sociologija glazbe istražuje vezu između glazbe i društva kronološki i komparativno, analizirajući njihov razvoj te koristeći glazbu kao temelj za dublje razumijevanje i tipiziranje društvenih pojava (Žagmešter, 2016, 189). Sociologija glazbe istražuje na koji način sociolozi analiziraju različite aspekte društvenog života, od mikrosocioloških pitanja poput utjecaja prethodnih interakcija na naš odnos prema drugima do makrosocioloških pitanja koja se bave formiranjem i održavanjem društvenih razlika. Kroz prizmu glazbe, sociologija pruža važne lekcije o društvenim dinamikama (Dowd i Roy, 2010, 198).

Pristup glazbi kroz tekstualnu analizu često se doživljava kao pristupanje glazbi na način sličan analizi jezika. To se može vidjeti u brojnim studijama koje se fokusiraju na pjesničke tekstove. Sociolozi i drugi znanstvenici istražuju značenje tako što interpretiraju jedan skup riječi (stihove) u kontekstu drugog skupa koji ih opisuje. Na primjer, Kubrin je u detaljnoj analizi više od 400 pjesama s najprodavanijih hip-hop albuma zaključio da se tekstovi mogu tumačiti kao doprinos stvaranju okruženja u kojem je nasilje prihvaćeno i normalizirano. Iako prepoznaje da reperi mogu imati različite namjere sa svojim tekstovima i da slušatelji mogu imati različita shvaćanja, Kubrin ipak povezuje značenje tekstova s nasiljem, smještajući ga u kontekst urbanih sredina koje su poznate hip-hop umjetnicima i njihovoj publici (Kubrin, 2005, 363). Tekstualni pristup postaje složeniji kada se istraživači usmjere na samu glazbu, posebno zbog ključnih razlika između glazbe i jezika. Osnovni elementi jezika, poput riječi (kao što je „pas“), imaju jasno i specifično značenje, dok osnovni elementi glazbe, poput nota (na primjer „C-Sharp“), mogu imati trivijalno značenje ili ga uopće ne moraju imati. Da bi prevladali ovaj izazov, neki istraživači se usredotočuju na glazbenu strukturu, kao što su odnosi između pojedinačnih nota, i nastoje razumjeti značenje iz tog konteksta (DeNora, 2003, 118).

Sociologija glazbe doživjela je značajan porast interesa tijekom posljednjeg desetljeća 20. stoljeća i početkom 21. stoljeća. To je dijelom vidljivo u povećanju broja publikacija koje istražuju različite aspekte glazbe, bilo da je riječ o njezinom stvaranju, distribuciji ili recepciji u različitim glazbenim žanrovima (Dowd, 2007, 1). Sociologija glazbe nije bila u središtu

pozornosti tijekom prve polovice 20. stoljeća. Djelo Maxa Webera o povijesnoj specifičnosti zapadne glazbe nije privuklo značajniju pažnju među tadašnjim sociolozima. Čak i danas, njegova analiza glazbe nije toliko poznata u usporedbi s njegovim istraživanjima religije i birokracije. Samo nekoliko sociologa iz tog perioda provelo je etnografske studije glazbenih scena u Chicagu, pažljivo uključujući glazbu u opis društvenog života tog grada. Međutim, ta istraživanja su s vremenom prestala biti aktivna (Grazian, 2005, 61).

Sociologija je često doživljavana, ponekad s opravdanjem, kao neobičan poduhvat koji, naoko, stvara probleme tamo gdje ih nema i istražuje aspekte koji većini razumnih ljudi djeluju posve jasno. Stoga, sociolog koji primjenjuje teorijske pristupe ove discipline na glazbu može očekivati određenu dozu sumnje. U čemu leži problem? Za većinu nas, u većoj ili manjoj mjeri, glazba je integrirani dio naših života. Smatra se, kako bi to rekli ekonomisti, „dobrom“. Glazbu možemo koristiti na različite načine – kupiti je u raznim formatima, reproducirati je sami, slušati je putem radija, televizije, ili je doživjeti na koncertima. U suvremenim industrijskim društvima, glazba je prisutna posvuda, ključni je element kulture, što se razlikuje od vremena prije elektroničke ere kada je bila manje prisutan medij i manji dio svakodnevnog iskustva većine ljudi (Martin, 1995, 1). Socijalna psihologija glazbene nastave i učenja istražuje odnose među pojedincima, grupama pojedinaca i društvom u kontekstu glazbene nastave i učenja. Ona kombinira pristupe iz psihologije usmjerene na utjecaj društvenih čimbenika na pojedince te sociologije koja proučava pojedince unutar šire društvene mreže. S obzirom na to da većina glazbenih poučavanja i aktivnosti učenja uključuje interakciju dviju ili više osoba u društvenom okruženju, ovo područje istraživanja obuhvaća mnoge aspekte takvih interakcija i odnosa (Seel, 2011, 3121).

1.1. Definicija glazbe i vrste glazbe

Glazba nije jedinstvena pojava, pa ne možemo dati definiciju koja bi je u potpunosti obuhvatila, međutim pitanja o glazbi određuju granice i definiraju polje istraživanja. Znanstvenici u društvenim i humanističkim znanostima primjećuju da je razlika između glazbe i „ne-glazbenog“ u konačnici konstrukt i pod utjecajem društvenih i kulturnih razloga. Budući da je shvaćanje glazbe tako prihvaćeno, njezini sociokulturni temelji često ostaju nevidljivi. Glazba nije stvar, to je aktivnost; to je nešto što ljudi rade. Riječ „glazba“ zapravo se odnosi na apstrakciju te aktivnosti, čija temeljna stvarnost nestaje kad se detaljnije istražuje (Dowd i Roy, 2010, 184).

Glazba izražava ideje, misli i osjećaje autora aranžiranjem zvukova ili buke kako bi se stvorile zvučne kompozicije u obliku glazbenih djela. Glazba se također definira kao umjetnost

aranžiranja tonova ili zvukova u uzastopne nizove, kombinacije i vremenske odnose kako bi se stvorila kompozicija (zvučni zapisi) koje posjeduju harmonije i jednostavnosti. Isto tako, glazba se definira kao ton ili zvuk koji je strukturirana tako da uključuje ritam, melodiju i harmoniju (Husna i Rinjani, 2022, 20). Po prvi put glazba više nije bila ograničena fizičkoj prisutnosti izvođača u određenom okruženju niti istovremenu prisutnost publike. Glazba je postala oslobođena društvenog konteksta u kojem je nastala, što je, između ostalog, značilo da je jedan pojedinac mogao doživjeti nevjerojatnu raznolikost zvukova (Martin, 1995, 20). Glazba se smatra univerzalnim jezikom koji može izraziti emocije, izraziti ideje, pružiti utjehu i prevladati kulturne barijere. To je najdojmljiviji i najdublji način na koji se mogu doživjeti različiti aspekti života (Chen, 2023, 2).

Klasična/lagana glazba uključuje niz stilova koje karakterizira meki zvuk pjevačeve glazbe, a definiraju je romantika, lakoća i sporost. Glasna glazba opisuje se kao profinjena, inteligentna i umjetnički proizvedena, dok se snažna glazba definira kao vrijeme, glasnoća i energija. Suvremena glazba opisuje se kao inovativna i sofisticirana što se temelji na *MUSIC* modelu glazbenih preferencija koji podrazumijeva sustav klasifikacije od pet faktora: 1) ugodna – *pop*, *R&B soul* i lagani *rock*; 2) urbana – *rock*, *country*, *rock&roll* i *pop*; 3) sofisticirana – *blues*, *gospel*, *jazz*, klasična glazba; 4) intenzivna – *punk*, *rock*, *tradicionalna glazba* i *heavy metal* te 5) suvremena – *reggae*, *rap*, *funk*, elektronska glazba i *euro-pop*. Model *MUSIC* smatra se najopsežnijim pristupom do danas jer integrira sustavni istraživački pristup glazbenim kategorijama i daje detaljna objašnjenja o tome kako autori kategoriziraju stilove prema ovih pet glazbenih karakteristika (Rentfrow i dr., 2011, 1144-1146).

Skipper je u svome istraživanju koristio samo pet kategorija glazbenih žanrova, a to su bile *pop* i *rock*, *rock rock/rhythm* i *blues*, klasika, folk i *jazz* za procjenu glazbenih preferencija učenika (Skipper, 1973, 148). Fox i Wince koristili su iste kategorije glazbenih žanrova kao Skipper, u svome istraživanju, ali za procjenu kulturnog ukusa u glazbi. Uglavnom, sklonost korištenju općih kategorija izvan specifičnih žanrova krije mnoge važne razlike, posebno kod tinejdžera i mladih koji slijede vlastite glazbene preferencije. Stoga se ovi različiti žanrovi moraju uzeti u obzir pri konzumiranju ili analiziranju glazbenih preferencija (Fox i Wince, 1975, 201). Raznolikost glazbe manifestira se u njezinoj širokoj klasifikaciji, koja omogućuje bolji uvid u kulturne specifičnosti i tradicije odražene u glazbi različitih regija i zemalja (Chen, 2023, 2).

1.2.Uloga glazbe

Boer i suradnici ističu da glazba služi različitim funkcijama koje mogu biti shvaćene kroz prizmu različitih znanstvenih disciplina. Psiholozi se fokusiraju na osobne i društvene aspekte glazbe, istražujući kako ona pomaže pojedincima u izražavanju emocija ili kako doprinosi društvenim interakcijama. Etnomuzikolozi i sociolozi, s druge strane, istražuju kulturne i društvene uloge glazbe, analizirajući njezinu važnost u kontekstu različitih zajednica i društvenih struktura. Autori dalje detaljno opisuje dvije temeljne dimenzije funkcija glazbe. Prva dimenzija obuhvaća osobne funkcije glazbe, gdje glazba može pomoći pojedincima u samoregulaciji ili izražavanju emocija. Ova dimenzija naglašava kako glazba može djelovati kao alat za upravljanje unutarnjim stanjima i izražavanje osobnih osjećaja. Druga dimenzija obuhvaća društveno i kulturno orijentirane funkcije glazbe, gdje ona igra ulogu u oblikovanju društvenih interakcija i kulturnih identiteta. Oni također naglašavaju da glazba može služiti užitku i emocionalnom doživljaju, primjerice kao sredstvo za zabavu ili opuštanje. Ovo je dimenzija u kojoj glazba funkcionira kao izvor zadovoljstva i emocionalne stimulacije. Osim toga, glazba može imati funkciju promišljanja, pomažući pojedincima da se povežu sa svojim identitetom, vrijednostima ili da pronađu inspiraciju. U ovoj funkciji, glazba djeluje kao sredstvo refleksije i podrške za osobni razvoj i izražavanje temeljnih životnih vrijednosti (Boer i dr., 2012, 357).

Iz perspektive razvojne psihologije, glazba ima značajan utjecaj na pojedince, na biološke, psihološke i društvene aspekte ljudske prirode. Glazba se može smatrati evoluiranim psihološkim mehanizmom koji je potencijalno prilagodljiv za poboljšanje naših sposobnosti preživljavanja. To uključuje bolji odabir partnera, održavanje društvene kohezije, poticanje sinkroniziranog grupnog napora, razvoj percepcije, motoričkih vještina, smanjenje konflikata, produktivno provođenje vremena, kulturalnu komunikaciju i samoregulaciju. Iz suvremene perspektive, glazba djeluje kao posrednik koji utječe na neke od naših bioloških struktura i procesa. Glazba potiče aktivnost neurotransmitera povezanih s osjećajem zadovoljstva, regulira hormone odgovorne za stres i socijalno povezivanje te pokazuje analgetske učinke. Polje psihologije glazbe i emocija doprinosi boljem razumijevanju emocija kao sinkroniziranih odgovora na različite vanjske promjene, uključujući kognitivnu procjenu, subjektivno iskustvo, fiziološki odgovor, ekspresiju, tendenciju djelovanja i regulaciju. Ovo istraživačko područje također pomaže u razumijevanju međudjelovanja glazbenih emocija i ključnih psiholoških fenomena. Eksperimentalne metode razvijene u psihologiji glazbe pružaju pouzdane metodološke i etičke strategije za izazivanje i manipuliranje snažnim emocijama u kontroliranim laboratorijskim uvjetima. Korelacijske studije koriste uzorke iskustava kako bi

istražile kako glazba može poticati kompleksne obrasce pozitivnih i negativnih emocija tijekom svakodnevnog života. Perspektiva istraživanja sugerira da glazba može služiti adaptivnoj svrsi u regulaciji emocija (Miranda, 2013, 6).

Glazba ima širok spektar društvenih i psiholoških utjecaja te dubokih značenja za ljude u svim fazama života. Može predstavljati majčinu nježnu uspavanku za dijete, umjetničko istraživanje i izražavanje, san i karijeru izvođača, strast i razonodu za slušatelje, ambijent društvenog okruženja te obilježje raznih rituala. Glazba je resurs koji obuhvaća značajan intelektualni, umjetnički, kulturni, tehnološki i ekonomski opseg i dubinu. Velike financijske investicije se ulažu u glazbu u područjima umjetnosti, zabave, obrazovanja i znanosti, dok neovlašteno dijeljenje glazbe stvara ozbiljne pravne i društvene izazove. Mladi posebno posvećuju značajno vrijeme i novac slušanju glazbe, a tehnološka industrija prilagođava glazbene aplikacije kako bi odgovarale potrebama njihovih uređaja za *multitasking*, pod time se misli kako glazba može postati nesvjesni dio života mladih koji provode vrijeme na aplikacijama, te ne primijete da je „pozadinska“ glazba zapravo prilagođena od strane tehnološke industrije glazbenim ukusima mladih. Stoga, slušanje glazbe igra izuzetno važnu ulogu u suvremenom životu adolescenata, koji su duboko integrirani s medijima i obavljaju mnoge aktivnosti istovremeno. Glazba je postala ključan resurs za razvoj, što mnogi mladi nazivaju „ubojitom aplikacijom“, te zaslužuje dodatnu pažnju u istraživanjima razvojne psihologije adolescencije (North i Hargreaves, 2008, 3).

Glazba, kao opsežan i raznolik umjetnički izraz, ima važnu ulogu u životima mladih u razdoblju adolescencije. Ova faza ključna je za njihov psihološki, društveni i kognitivni razvoj, pri čemu glazba igra značajnu ulogu u tom kontekstu. (Chen, 2023, 1). Glazba ima značajan utjecaj na mentalno zdravlje adolescenata, s pozitivnim učincima (poboljšanje raspoloženja, povećanje motivacije i smanjenje stresa), ali određeni sadržaji i žanrovi mogu negativno utjecati na emocionalno stanje (poticati agresivnost ili pogoršavati simptome depresije). Stoga, korištenje strategija za sigurno i korisno slušanje glazbe može pomoći u maksimiziranju pozitivnih i minimiziranju negativnih učinaka glazbe na mlade (Chen, 2023, 2). Glazba, osobito ona popularna, ima ključnu ulogu u životima mladih ljudi. Istraživači su istraživali kako glazba utječe na društvene interakcije među adolescentima, analizirajući način na koji se koristi za definiranje i signaliziranje društvenog identiteta kroz označavanja koja odražavaju povezanost s vrijednostima i preferencijama ljubitelja određenih glazbenih žanrova. U svojoj studiji Colley istražuje vezu između glazbenih preferencija i identiteta, posebno naglašavajući rodne razlike i osobnu identifikaciju s rodno-specifičnim karakteristikama (Colley, 2008, 2039).

Ouergui i njegovi suradnici ističu da mladi često imaju intenzivne kontakte s glazbom i da su duboko povezani s njom. U današnjem digitalnom dobu, glazba je sveprisutna. Bez obzira na to da li je slušaju putem streaming platformi, društvenih mreža ili klasičnih medija poput radija i televizije, glazba predstavlja sastavni dio svakodnevnog života mladih. Ta stalna prisutnost glazbe omogućava adolescentima da izraze i komuniciraju svoje emocije, te istovremeno predstavlja važan medij za njihove društvene interakcije (Ouergui i dr., 2023, 1646). Mladi koriste glazbu na različite načine: kao sredstvo odvratanja pažnje od problema s kojima se suočavaju, za regulaciju emocija, kako bi smanjili osjećaj usamljenosti, za upravljanje vlastitim identitetom te za oblikovanje slike o sebi koju predstavljaju u društvenim situacijama (North i dr., 2000, 257).

Mnogi adolescenti odabiru izraziti svoj identitet i emocije putem stvaranja i dijeljenja glazbenih playlista. Ovo ponašanje ne samo da reflektira njihov glazbeni ukus, već i želju za povezivanjem i uspostavljanjem društvenih veza putem glazbe. Na primjer, melankolična playlista može ukazivati na loše raspoloženje adolescenata, dok energična playlista može odražavati njihovo uzbuđenje i optimizam. Dijeljenje ovih playlista potiče mlade da pronađu zajedničke interese s prijateljima i vršnjacima, što jača njihove društvene veze. U isto vrijeme, glazba ima važnu ulogu u oblikovanju identiteta i samosvijesti adolescenata. Mladi se aktivno uključuju u istraživanje i oblikovanje svojih identiteta, a glazba koju biraju često reflektira njihove vrijednosti, uvjerenja i samoprocjenu. Ovo putovanje samoprepoznavanja i izražavanja putem glazbe ima značajan utjecaj na mentalno zdravlje i razvoj adolescenata. Glazba, kao široko rasprostranjen oblik ljudskog izražavanja, ima jasno definiranu suštinu, ali može biti interpretirana na različite načine kada je riječ o sadržaju i umjetničkim karakteristikama. U svojoj osnovi, glazba je namjerno i strukturirano izražavanje zvuka i tišine. Sadrži različite elemente kao što su melodija (niz nota), ritam (organizacija i trajanje nota), harmonija (kada se svira više nota istovremeno) i timbre (karakteristike i osjećaji glazbe, često povezani s određenim instrumentima ili izvorima zvuka) (Chen, 2023, 2).

Aktivno sudjelovanje u glazbenim aktivnostima, kao što je učenje sviranja glazbenih instrumenata, igra važnu ulogu u svakodnevnom životu mladih. Prethodna istraživanja sugeriraju da mladi prepoznaju moguće prednosti sudjelovanja u glazbenim aktivnostima, kao što su smanjenje stresa, regulacija raspoloženja, oblikovanje identiteta i izražavanje emocija. Ovi rezultati naglašavaju različite načine na koje glazbene aktivnosti mogu značajno utjecati na živote mladih ljudi te podržati različite aspekte njihova razvoja (North i dr., 2000, 263). Glazba ima značajan utjecaj i na kreiranje društva. Autorica Žagmešter u svom radu naglašava složenost glazbe kroz njezinu apstraktnu i nevidljivu prirodu, ali istovremeno priznaje njezin

moćan utjecaj na svijet i društvo. Ona tvrdi da je složenost glazbe ključna, jer glazba nije opipljiva ili vidljiva, ali ipak pokreće, mijenja i opisuje svijet i društvo u njemu. Kada kaže da glazba nije opipljiv ili vidljiv predmet ističe da, za razliku od drugih oblika umjetnosti poput slikarstva ili skulpture, glazba ne postoji u fizičkom obliku koji možemo vidjeti ili dodirnuti. Ali unatoč tome glazba svejedno ima sposobnost promjene i pokretanja, ona oblikuje osjećaje, potiče ljude na djelovanje, te utječe na kulturu i promjene u društvu. Mlada publika je navikla na stalne novine i promjene, ali često se teško nose s njima. Važno je educirati mlade i poticati ih na kritičko razmišljanje. Potrebno je pružiti priliku različitim glazbenim stilovima posjećivanjem raznih koncerata, predstava i kazališta kako bi se obogatio njihov identitet, razvila kreativnost, razumio odnos između glazbene umjetnosti i stvarnosti (Žagmešter, 2021, 202).

Rezultati istraživanja autora Lonsdale i North o motivima slušanja glazbe, pokazali su kako sudionici slušaju glazbu koja ih potiče na pjevanje i plesanje, pružajući im priliku da se aktivno uključe u glazbeno iskustvo, bez obzira na njihov glazbeni talent ili obuku. Nadalje, sudionici koriste glazbu kako bi se prisjetili određenih osoba, vremena, mjesta ili događaja te kako bi razmišljali o prošlosti ili se podsjetili na sretna vremena i važne ljude. Iako su ti motivi možda očiti, rijetko su bili istaknuti ili istraženi na eksplicitan način u ranijim istraživanjima. Analiza tema vezanih uz razloge koje su sudionici istaknuli pokazala je da općenito postoji sedam glavnih motiva za slušanje glazbe. Sudionici su istaknuli da slušaju glazbu kao način upravljanja svojim emocijama, stvaranja atmosfere koja prati druge aktivnosti, sudjelovanja u glazbenim iskustvima, reminiscencije, uživanja u glazbi, poticanja društvenih interakcija te kao oblik distrakcije (Lonsdale i North, 2011, 123). Glazba je neizostavan dio svakodnevnog života svakog pojedinca. Razlozi zbog kojih ljudi slušaju glazbu predstavljaju intrigantnu temu za mnoge istraživače (Dobrota i dr., 2019, 568). Istraživanja sugeriraju da ljudi imaju različite razloge za slušanje glazbe. Gantz i suradnici istraživali su te otkrili da adolescenti slušaju glazbu kako bi smanjili stres, provodili vrijeme, ispunili tišinu, prevladali osjećaj usamljenosti, regulirali svoje emocije i izbjegli dosadu (Gantz i dr., 1978, 83).

Istraživanja sugeriraju da glazba ima izuzetno važnu ulogu u životima mladih. Mladi često pokazuju veću uključenost u glazbu u usporedbi sa sredovječnim odraslim osobama, posebno tijekom adolescencije, što je ključno razdoblje tranzicije iz djetinjstva u mladu odraslu dob. Glazba ima sposobnost mijenjati raspoloženje, izražavati emocije i odražavati identitet, što može biti korisna podrška mladima tijekom fizičkih, psiholoških i emocionalnih promjena u tom razdoblju. Također, glazba igra ključnu ulogu u oblikovanju interpersonalnih odnosa mladih, pružajući im značajna društvena iskustva i prilike za stvaranje prijateljstava. Prethodna

istraživanja su pokazala da zajednički glazbeni interesi značajno utječu na simpatije prema novim osobama, što čini glazbu važnim čimbenikom u procesu sklapanja prijateljstava (Kirby i Burland, 2021, 563). Nekoliko istraživanja sugerira da ljudi, posebno adolescenti, posvećuju značajno vrijeme i novac slušanju glazbe te izražavaju visoku vrijednost prema glazbi. Ovo je posebno zanimljivo jer se smatra da će različiti mediji i aktivnosti u slobodno vrijeme vjerojatno konkurirati kako bi zadovoljili individualne potrebe. S obzirom na tu pretpostavku i važnost glazbe, razumno je očekivati da će koristi i zadovoljstva povezana sa slušanjem glazbe biti različiti u usporedbi s onima koje pružaju druge aktivnosti u slobodno vrijeme (Lonsdale i North, 2011, 113).

Glazba i njezine poruke imaju dubok utjecaj na ljude i njihovu percepciju vlastitog identiteta. Bez obzira jesu li stariji ljubitelji *punk rock*-a, strastveni poklonici opere, mladi koji uživaju u plesnim klubovima ili entuzijasti *bluegrass* glazbe, glazba ne samo da signalizira identitet, već aktivno sudjeluje u oblikovanju identiteta pojedinaca i grupa (Dowd i Roy, 2010, 189). Globalizacija postupno ukida vidljive granice među državama, kontinentima i među pripadnicima različitih nacija i vjeroispovijesti u gospodarstvu, politici, kulturi i svakodnevnom životu. Zbog ubrzanog znanstvenog i tehnološkog napretka, glazba je postala internacionalno priznata među mladima. Korištenje slušalica postalo je uobičajeno, pri čemu većina mladih sluša glazbu, dok manji postotak preferira audio knjige ili tekstove predavanja. Sociološka istraživanja ukazuju na to da slušanje glazbe postaje jedan od vodećih oblika rekreacije među mladima. Stoga je istraživanje glazbenih preferencija mladih postalo hitno pitanje u sociologiji glazbe, sociologiji mladih i povijesti umjetnosti. U 20. stoljeću, glazba je postala iznimno važna u životima mladih, postajući predmet intenzivnog interesa glazbenika, filozofa, psihologa i sociologa. Ona reflektira emocionalni duh vremena te služi kao zvučna reprezentacija dominirajućih misli i raspoloženja u određenom razdoblju. Glazba je bila glas mladih tijekom društvenih promjena poput „seksualne revolucije“ u Europi i „perestrojke“ u Rusiji. Mladi biraju glazbu prema vlastitom „unutarnjem stanju duha“, što predstavlja izazov za društvo u razumijevanju njihovih raspoloženja, misli i osjećaja te u prilagodbi pristupa razvoju mladih putem glazbe. Stoga istraživanje glazbenih preferencija mladih kroz sociološki pristup postaje sve važnije u suvremenom kontekstu (Ermakova i dr., 2020, 74).

1.3. Glazbene preferencije

North je istraživao kako osobine ličnosti utječu na glazbene preferencije, otkrivajući povezanost između karakteristika pojedinca i sklonosti prema različitim vrstama glazbe te motivima za slušanje određene glazbe. Iako je zaključio da postoji veza između osobnosti i

glazbenih preferencija, primijetio je da su faktori poput dobi, spola i prihoda sudionika možda imali značajniji utjecaj na njihove glazbene izbore (North, 2010, 201). Preferencije prema različitim vrstama glazbe ukazuju na jak odnos između učenika i njihovih obitelji; međutim, studenti smatraju kako obitelj i šire društvo ne igraju značajnu ulogu u njihovim glazbenim preferencijama. Međutim, vidljiva je jaka veza između glazbenih stilova koje preferiraju studenti i njihove obitelji, što pokazuje da prisutnost glazbe u obiteljskom okruženju utječe na glazbene preferencije pojedinca (Begić i Šulentić Begić, 2022, 148).

Fink i suradnici proveli su opsežno nacionalno istraživanje koristeći raznovrsna mjerenja kako bi analizirali glazbene sklonosti i učestalost posjećivanja glazbenih događaja među različitim dobnim skupinama. Rezultati njihove analize otkrili su dvije osnovne dimenzije. Prva dimenzija odražava razinu kompleksnosti ili formalnosti različitih glazbenih žanrova, dok druga dimenzija naglašava geografske razlike, kao što su razlike između urbanih i ruralnih područja. Identificirane su četiri glavne grupe: himne i glazba briačnica (ruralno/kompleksno), *country* i *bluegrass* (ruralno/manje kompleksno), *rock*, *soul* i *jazz* (urbano/manje kompleksno) te klasična glazba, glazbene predstave i opera (urbano/kompleksno). Iako su neke od ovih klasifikacija bile predmet rasprava, poput klasifikacije *jazza* kao manje kompleksnog u usporedbi s himnama, studija pruža zanimljiv uvid u korištenje višestrukih mjera za razumijevanje osnovnih dimenzija glazbenih preferencija i ponašanja publike (Fink i dr., 1985, 304).

Rentfrow i Gosling proveli su značajno istraživanje koje je imalo ključnu ulogu u razumijevanju glazbenih preferencija. Njihov pristup bio je inovativan jer, za razliku od prošlih studija koje su se usredotočile na kategorizaciju glazbenih stilova, oni su se usmjerili na identificiranje tih stilova i temeljnih glazbenih karakteristika koje ih definiraju. Istraživanjem su obuhvatili 14 glavnih glazbenih žanrova i 66 različitih stilova, otkrivši da većina sudionika ima poznavanje svih stilova, dok samo mali dio sudionika poznaje sve žanrove. Kako bi dodatno unaprijedili istraživanja u ovom području, razvili su *Short Test of Music Preference* (STOMP), koji uključuje 14 stilova i služi kao temelj za buduće studije. Za lakšu kategorizaciju glazbenih stilova u analizi glavnih pjesama, koristili su četiri osnovne glazbene karakteristike: emotivna i složena, jaka i buntovna, optimistična i prirodna te energična i ritmična glazba. Kasnije su Rentfrow i Gosling nadogradili i redefinirali STOMP dodavanjem novih glazbenih stilova i varijacija. Kroz dodatna istraživanja s velikim brojem sudionika, potvrdili su i poboljšali modele klasifikacije, čime su dodatno osnažili valjanost svog modela glazbenih preferencija (Rentfrow i Gosling, 2003, 1236).

Turbofolk kao žanr zauzima specifičan status u sociološkoj, antropološkoj i kulturološkoj literaturi, koji se ne uklapa u standardni korpus i karakteriziran je binarnim položajem. S jedne strane, on se proučava kao glazbeni žanr kroz uobičajene metodološke pristupe, uključujući istraživanja o kulturnoj potrošnji, glazbenim ukusima i životnim stilovima. S druge strane, za razliku od drugih žanrova, turbofolk se razmatra unutar šireg ideološkog konteksta odnosa u bivšoj Jugoslaviji, pri čemu se istražuju njegov (trans)nacionalni karakter te pojmovi Balkana i Europe i pripadajućih kulturnih značenja. Turbofolk postaje dominantan i aktualan glazbeni žanr, te se ne povlači sa scene. U svom istraživanju, Marčelić i suradnici raspravljaju o turbofolku, a njihovi rezultati pokazuju da je taj žanr, koji je tijekom devedesetih bio politički kontroverzan, evoluirao u komercijalni hibrid koji je široko prihvaćen među srednjoškolicima u Zadarskoj županiji. Turbofolk se nalazi na spoju tradicionalnog i komercijalnog unutar kulture, a njegove konzumente češće čine mlađe osobe s nižim obrazovnim profilom. Takva promjena unutar žanra nije iznenađujuća jer se svaki žanr prilagođava društvenim promjenama. Danas je klasična glazba jedan od najsnažnijih pokazatelja elitnog ukusa (Marčelić i dr., 2015, 87).

U istraživanju Tonković i suradnika navodi se da po specifičnosti potrošnje i kulturnog ukusa na uzorku mladih koji je korišten za istraživanje moguće izdvojiti tri obrasca, a to su *ruralni*, *elitni* i *medijski*. Medijski obrazac je pokazao veću raširenost u populaciji mladih, njemu su kao dominantne aktivnosti vidljive slušanje *rock* glazbenog žanra i glazbe slične njemu, te još neke od karakteristika tog obrasca su čitanje tjednih i dnevnih novina, te slušanje glazbe na radiju, a onda je gledanje televizije i videa, ali je to dvoje zastupljeno u manjoj mjeri, učestalost ovog obrasca raste s dobi i obrazovanjem. Karakterizacija elitnog obrasca je razvijena kulturna potrošnja, pod time autori misle na odlaske u kazalište, slušanje klasične glazbe, posjećivanje umjetničkih izložbi. Taj obrazac je prakticirao manji broj mladih. Autori navode da ih je većina bila onih koji su socijalizirani u većim urbanim sredinama, te oni sa obiteljima koje su višeg društvenog statusa i gdje su roditelji visokoobrazovani. Ruralni obrazac karakterizirao je slušanje narodne glazbe, te druženje s rodbinom, odlaske u crkvu i slušanje radija. Taj obrazac su prakticirali mladi odrasli u ruralnim sredinama, žene i mladi nižeg obrazovanja s očevima sličnog stupnja obrazovanja, te najmlađe dobne skupine s tih područja (Tonković i dr., 2014, 293).

Oni također ističu povezanost kulturne potrošnje i glazbenih preferencija mladih s utjecajem glazbenih sklonosti njihovih roditelja. Tu se navodi da su roditeljske glazbene preferencije važan faktor u oblikovanju kulturnog ukusa mladih. Pokazalo se da mladi čiji roditelji preferiraju određene glazbene žanrove, poput domaće tradicijske glazbe ili zabavne

glazbe, pokazuju slične sklonosti. Kod glazbenih preferencija koje su mladi označili za vlastite roditelje, autori su, uz pomoć faktorske analize, izdvojili tri ključna faktora, a to su tradicionalno-popularni, visokokulturni i rokerski glazbeni ukus roditelja. Dobiveni rezultati ukazuju na jasnu korespondenciju faktora i preferencija mladih, pri čemu se tradicionalni i popularni žanrovi roditelja preklapaju s popularno-konvencionalnim ukusom mladih, dok se sklonost roditelja prema klasičnoj glazbi i *jazz-u* često prati s interesom mladih za visoku kulturu (Tonković i dr., 2014, 302). Tonković i suradnici naglašavaju kako glazbene preferencije mladih pokazuju određeni kontinuitet s glazbenim preferencijama njihovih roditelja, s naglaskom na tradicionalnim i visokokulturnim obrascima. Rezultati njihovog rada također ukazuju na postojanje različitih kulturnih preferencija mladih, poput rokersko-alternativnog i elektronskog žanra. Njihovo istraživanje ujedno pokazuje da imovinski status nije presudan faktor za kulturnu potrošnju, dok obrazovno postignuće roditelja ima značajan utjecaj na kulturne sklonosti mladih, pa tako i na glazbene preferencije mladih (Tonković i dr., 2014, 311).

2. Rod i glazba: pregled istraživanja

Identitet je postao važna tema u proučavanju glazbe. Ovaj problem otežava prepoznavanje individualnih razlika među pojedincima, uključujući mnoge važne varijable kao što je spol, dob, rasa, kulturno podrijetlo, status i druge. Prema literaturi, te promjene identiteta koje su pod utjecajem varijabli, kao što su spol, dob, rasa, kulturno podrijetlo i socijalni status utječu na glazbeni razvoj i reakcije ovisno o tome kako ljudi uče o glazbi, kako razvijaju svoje preferencije i stilove, kako će reagirati na određenu glazbu i kakve će emocionalne, kognitivne i socijalne odgovore dati. Autor Seel ovim ističe da identitet kroz te varijable ima ključnu ulogu u razumijevanju individualnih razlika u glazbenom iskustvu (Seel, 2011, 3122). Spol je značajan društveni čimbenik, a istraživanje o glazbenim preferencijama mladih je otkrilo razlike između muškaraca i žena. Na primjer, istraživanje među američkim studentima je pokazalo da žene češće preferiraju glazbene žanrove *pop*, suvremeni *R&B*, *soul*, *disco* iz kasnih 70-ih te gospel glazbu. S druge strane, muškarci su pokazali veću sklonost prema južnjačkom *rock-u*, psihodeličnom *rock-u* i *blues-u*. Međutim, fokusiranje isključivo na razlike propušta uzeti u obzir mogućnost da osobno poimanje igra važnu ulogu u odnosu na rodne karakteristike, koje se analiziraju u kontekstu sudjelovanja u različitim aktivnostima (Colley, 2008, 2040/2041).

Istraživanje provedeno u Ujedinjenom Kraljevstvu je otkrilo da dječaci u engleskim srednjim školama pokazuju veću sklonost prema glazbenim žanrovima kao što su *heavy metal* i *rock*, dok djevojčice više vole glazbene stilove poput *pop-a*, *reggae-a*, *jazz-a*, klasične glazbe, folka i opere. Iako su zabilježene rodne razlike u preferencijama koje variraju s obzirom na kontekst, specifične vrste glazbe i trendove, uočeno je da muškarci uglavnom preferiraju *rock* i *heavy rock*, dok žene imaju veću sklonost prema „lakšim“ glazbenim žanrovima, s naglaskom na *mainstream pop* (Colley, 2008, 2040). Prema istraživanju koje su proveli Dobrota i suradnici, žene su sklonije ekspresivnijim i složenijim glazbenim stilovima, dok muškarci više vole intenzivne i buntovnije glazbene žanrove (Dobrota i dr., 2019, 571). North i suradnici istražili su razlike u upotrebi glazbe među adolescentima u Sjedinjenim Američkim Državama i Ujedinjenom Kraljevstvu. Otkrili su da djevojke koriste glazbu prvenstveno za formiranje identiteta i izražavanje svojih osjećaja, dok mladići koriste glazbu kao sredstvo za izgradnju vlastitog identiteta i stvaranje dojma na okolinu (North i dr., 2000, 296). Rentfrow i Gosling otkrili su da su osnovne dimenzije uživanja u glazbi ključne za svakog ljubitelja glazbe. U svojoj su studiji analizirali glazbene preferencije studenata prema 14 različitih stilova i identificirali četiri temeljna faktora: ekspresivni i složeni stilovi kao što su *blues*, *jazz*, klasična

glazba i folk; radikalni i buntovni elementi koji uključuju *rock* i klasičnu glazbu; optimistični i konvencionalni faktori sa značajnim prisustvom *country-ja*, *pop-a*, religiozne glazbe i filmskih zvučnih zapisa; te energični i ritmični stilovi s naglaskom na *hip-hop/rap*, *funk/soul* i elektroničku/plesnu glazbu. Rentfrow i Gosling nisu proveli zasebnu analizu muških i ženskih preferencija, a trenutni podaci koji pokazuju velike rodne razlike su rijetki. Ipak, u posljednjim desetljećima pojavili su se podaci koji ukazuju na rodne razlike u glazbenim preferencijama (Rentfrow i Gosling, 2003, 1237).

Christenson i Peterson proveli su analizu glazbenih preferencija među američkim studentima i studenticama za 26 različitih stilova. Njihova istraživanja su otkrila osam ključnih čimbenika i pokazala slične trendove među sudionicima. Kroz te čimbenike jasno su se očitavali dominantni glazbeni stilovi (Christenson i Peterson, 1988, 286). Christenson i Peterson objasnili su razlike u glazbenim preferencijama između mladića i djevojaka kroz različite načine na koje koriste glazbu. Oni su tvrdili da „muška“ glazba, koja je često jednostavnija i osobnija, kontrastira s *macho* stilom koji mladići preferiraju u odnosu na „nepopularni“ i romantični stil koji preferiraju djevojke. Za djevojke, glazbeni stilovi imaju važnu društvenu komponentu, a tijekom 80-ih godina *rock* glazba se smatrala „popularnom“. Rodne razlike u samoidentitetu i samoizražavanju mogu se povezati s načinom na koji studenti oblikuju svoje glazbene preferencije (Christenson i Peterson, 1988, 288).

Boer i njegovi suradnici istraživali su utjecaj glazbe s obzirom na spol i kulturno porijeklo sudionika koristeći *RESPECT-MUSIC* ljestvicu. Faktorskom analizom identificirali su deset funkcija glazbe: (1) povezivanje s prijateljima; (2) obiteljski odnosi; (3) smanjenje stresa i oslobađanje emocija; (4) emocionalna funkcija glazbe; (5) ples; (6) izvedba pozadinske glazbe; (7) poboljšanje fokusa i koncentracije; (8) izražavanje glazbenih preferencija kao oblika političkog stava; (9) kulturni identitet; (10) formiranje i izražavanje osobnih vrijednosti te osobni razvoj. Ove funkcije se mogu podijeliti u dvije glavne kategorije koje odražavaju psihološku prirodu glazbe: kognitivne ili emocionalne funkcije i neformalne, društvene funkcije. Žene su glazbu koristile za izražavanje emocija, ples i izgradnju kulturnog identiteta (Boer i dr., 2012, 358). Spomenute funkcije su grupirane u dvije dimenzije koje razlikuju afektivne i kontemplativne funkcije te glazbu za intrapersonalne, interpersonalne/društvene i sociokulturne svrhe. Ovaj sveobuhvatni skup funkcija naglašava značajnu ulogu glazbe u ključnim aspektima svakodnevnog života (Boer i dr., 2012, 365).

Colley je istraživala opće glazbene preferencije i otkrila da muškarci imaju tendenciju prema „težoj“ glazbi koja se odlikuje elementima kao što su gitare i bubnjevi, visokom glasnoćom, brzim tempom i emocijama poput agresije i pobune, što je karakteristično za

žanrove poput *punka* i *heavy metala*. S druge strane, žene su sklonije „lakšim“ glazbenim stilovima, koji uključuju manje intenzivne instrumente, naglašene plesne ritmove i fokus na lirske teme poput ljubavi i međuljudskih odnosa. Primjeri takvih stilova su *balade*, *pop* i *dance/house* glazba. Iako se glazbeni ukusi mogu mijenjati s vremenom, ona je otkrila da empirijski dokazi pokazuju kako muškarci i žene preferiraju različite glazbene stilove (Colley i dr., 2008, 2051). U istraživanju o ženama i rodu u *rock* glazbi, Gantz i suradnici primjećuju da su žene često percipirane kao „drugačije“. U kontekstu elektroničke plesne glazbe (EDM), istraživanje od Ganza i suradnika otkrilo je postojanje muških normi koje utječu na percepciju ženstvenosti i kompetentnosti kao međusobno isključivih kategorija. Bez obzira na strategije koje odaberu, žene riskiraju stigmatizaciju kao manje kompetentne ili manje ženstvene (Gantz i dr., 1978, 84).

Osim rodnih razlika u glazbenim preferencijama putem uzorka iz Ujedinjenog Kraljevstva, studija Christensona i Petersona istražuje osnovne naklonosti određenom stilu. Na temelju nedavnih istraživanja o upotrebi glazbe, očekuje se da će muškarci vjerojatno pokazivati manju naklonost prema glazbi koju preferiraju mlade žene. Drugim riječima, glazbeni ukusi muškaraca bit će manje usklađeni s onim stilovima glazbe koje su popularne među mladim ženama. To se odnosi na rodne razlike u glazbenim preferencijama, gdje je pretpostavka da će muškarci manje slušati ili cijeniti žanrove koji su omiljeni kod žena, a osobito onih koji su omiljeni kod mladih žena. Predviđa se da će učestalost *mainstream* glazbenih stilova i dalje varirati između muških i ženskih sudionika, te da će muškarci vjerojatno pokazati veću varijabilnost u preferencijama za različite stilove u usporedbi s ženama (Christenson i Peterson, 1988, 287).

U istraživanju autora Marcelić i suradnika o glazbenim preferencijama zadarskih srednjoškolaca su otkrivene rodne razlike u slušanju turbofolka, a to je da srednjoškolci manje slušaju turbofolk od srednjoškolki, odnosno da one pokazuju veću sklonost prema tome glazbenom žanru. Autori također tvrde da je dob važan čimbenik u sociološkom razmatranju turbofolka, uzimajući u obzir kulturnu dinamiku prema kojoj turbofolk postaje sve popularniji kako se dob smanjuje. Zbog toga su odabrali da im uzorak budu srednjoškolci za ovo specifično istraživanje koje se usredotočuje na mladu publiku kod koje je sklonost prema ovom glazbenom žanru najizraženija (Marcelić i dr., 2015, 84).

U istraživanju autora Christensona i Petersona ističe se kako spol igra ključnu ulogu kod razvijanja glazbenog ukusa, također objašnjavaju da iako je poznato da mladi ljudi slušaju različite žanrove popularne glazbe, postoje dokazi da pojedinci slušaju kombinacije različitih glazbenih žanrova, što je šira kategorija u kojoj se srodni žanrovi stapaju, točnije „kombiniraju“.

Također se sugerira da je spol važan čimbenik u načinu na koji se popularna glazba koristi i u oblikovanju glazbenih preferencija iz različitih razloga. Analiza prirode glazbenih preferencija studenata, na temelju njihovih odgovora na različite pokazatelje korištenja glazbe i preferencija, pokazuje kako se, prvenstveno, struktura glazbenih preferencija ne može jasno definirati pomoću dva ili tri faktora, te je vrlo promjenjiva kao i da postoje značajne razlike između muškaraca i žena u pogledu njihove „kartografije“ glazbenih žanrova (Christenson i Peterson, 1988, 282).

Christenson i Peterson su zabilježili da žene uglavnom preferiraju glazbene žanrove poput *pop*-a, *soul*-a, *disco* glazbe iz 70-ih i gospela, dok muškarci više gravitiraju prema *rock*-u, psihodeličnom *rock*-u i *blues*-u. Različite percepcije rodnih uloga i načini korištenja glazbe vode ka prilično ujednačenim preferencijama u izboru glazbenih žanrova. Općenito gledano, žene češće pokazuju sklonost prema „*pop* hitovima“ ili *mainstream* popularnoj glazbi, folku, *klasičnoj glazbi* te glazbi crnačkog podrijetla. S druge strane, muškarci češće preferiraju *jazz*, *country/western* i „tvrđe“ oblike popularne glazbe, koje se često opisuju kao *rock* ili *hard rock*. Christenson i Peterson ističu da muškarci preferiraju „*macho/agresivne*“ forme *rock*-a, dok su žene sklonije romantičnim baladama. Prema njihovom mišljenju, rodne razlike u glazbenim preferencijama su toliko izrazite da oni predlažu razlikovanje pjesama na one koje su privlačne ženama i one koje su privlačne muškarcima (Christenson i Peterson, 1988, 285). S druge strane, Schäfer i Mehlhorn ističu da utjecaj spola na glazbene sklonosti nije sasvim jasan, te navode da se rodne razlike u glazbenim preferencijama smanjuju ili nestaju tijekom odrasle dobi (Schäfer i Mehlhorn, 2017, 266).

Lagana *mainstream* glazba obično naglašava emocionalne teme i međuljudske odnose, što su česta područja interesa među mladim ženama. S druge strane, teža glazba, poput *heavy metala* i *heavy rocka*, često se povezuje s agresijom, dominacijom i buntovništvom, a također može biti povezana s problemima iz djetinjstva. *Heavy metal* i *heavy rock* glazba naročito su percipirani kao muški žanrovi i često se povezuju s nasilnim ponašanjem i fizičkom agresijom (Colley, 2008, 2040). Što se tiče muških glazbenih preferencija, *suvremeni rock iz 80-ih* se posebno izdvojio kao jedini značajan faktor u njihovim glazbenim preferencijama, a to znači da su oni samo taj žanr favorizirali jasno. S druge strane, *mainstream*, folk i *country pop* glazba grupirani su na drugom faktoru, to znači da muškarci koji nisu preferirali *rock* iz 80-ih su više preferirali te žanrove. Za žene *suvremeni rock iz 80-ih* i *mainstream* glazba nisu bili strogo odvojeni, one su povezivale oba žanra na jednom faktoru, točnije faktoru koji sugerira da žene nisu činile jasnu razliku između ova dva stila, već da su ih percipirale kao srodne. Dakle, kod

muškaraca postoji jasna razlika između ta dva žanra, dok su kod žena oni bili više povezani (Colley, 2008, 2041).

3. Metodološki aspekti istraživanja

Opći cilj rad bio je ispitati ulogu glazbe u životima mladih u Splitu. Specifični istraživački ciljevi bili su:

1. Ispitati koji glazbeni žanr preferiraju muškarci i žene.
2. Ispitati glazbene preferencije s obzirom na obrazovni status.
3. Ispitati glazbene preferencije s obzirom na političku orijentiranost.
4. Ispitati koje značenje glazba ima za mlade.

U radu su definirane i sljedeće istraživačke hipoteze:

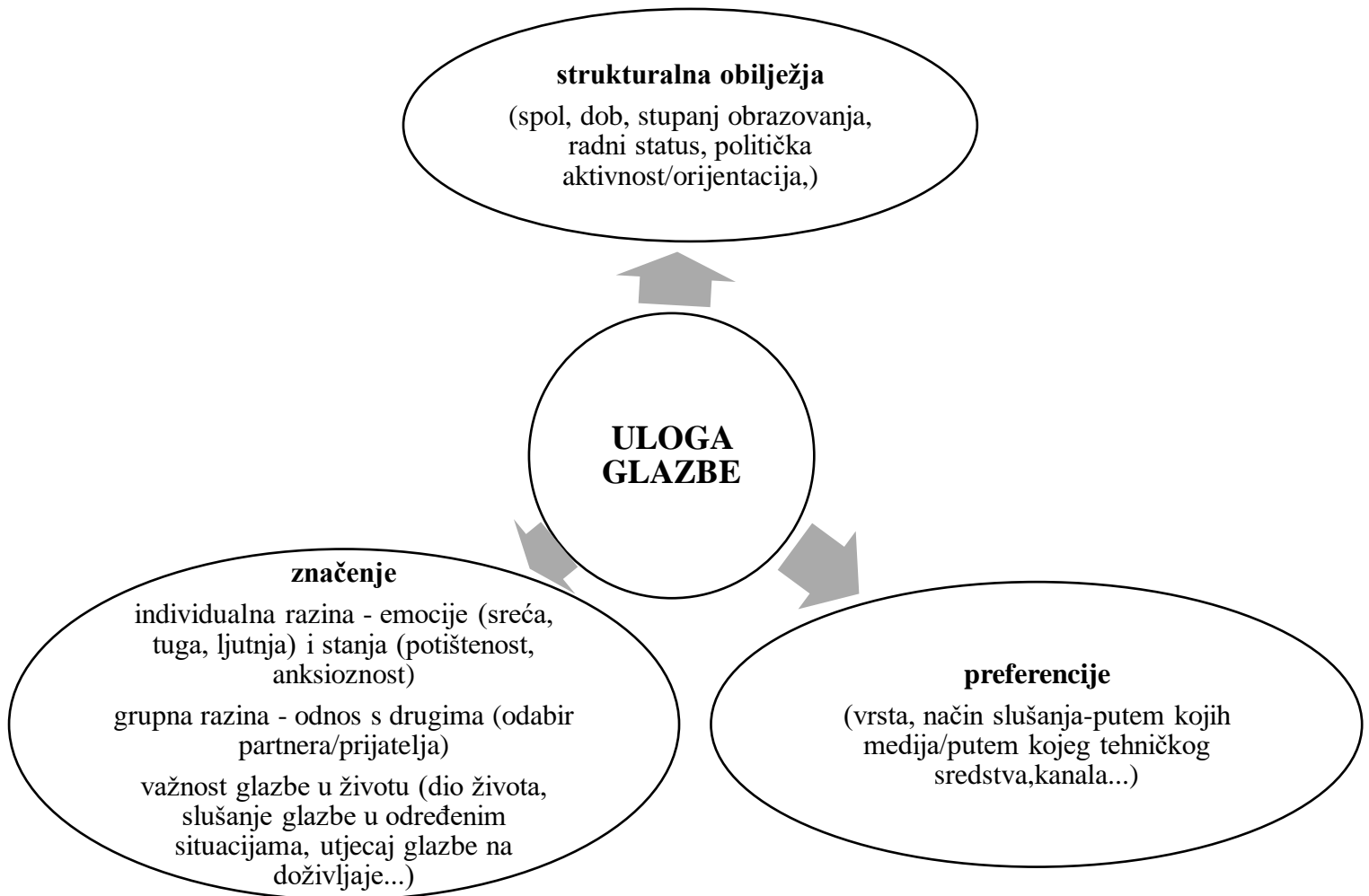
1. Muškarci preferiraju *rock* glazbu, dok žene preferiraju *pop* glazbu.
2. Mladi s višim stupnjem obrazovanja preferiraju slušati klasičnu glazbu, dok oni s nižim stupnjem obrazovanja preferiraju turbofolk glazbu.
3. Mladi koji su desno politički orijentirani, slušat će više domaću glazbu za razliku od mladih koji su lijevo politički orijentirani.
4. Ženama na odabir partnera/ice utječe glazba koju osoba sluša za razliku od muškaraca kod kojih glazba nema utjecaja na odabir partnera/ice.

Korištena istraživačka metoda bila je anketa, a mjerni instrument je bio upitnik. Sastojao se od 13 setova pitanja. Prvi set pitanja odnosio se na strukturalna obilježja sudionika, idući set pitanja se odnosio na glazbene preferencije sudionika, dok su se s trećim setom pitanjima ispitivala različita značenja glazbe za sudionike. Upitnik je postavljen na *Facebook* grupe „Split i oko Splita“, „FFST“, tri studentske grupe te je distribuiran putem različitih grupa pomoću aplikacije *WhatsApp*. Istraživanje je provedeno u srpnju 2024. godine. Istraživački uzorak (N=518) bio je prigodni te je obuhvatio mlade od 20 do 34 godina (2 % od ukupne populacije mladih u Splitu).

Prikaz 1. Uzorak iz populacije

Dobna skupina	populacija		uzorak 2%	
	M	Ž	M	Ž
20-24	4095	4169	82	83
25-29	4372	4311	87	86
30-34	4446	4531	89	91
UKUPNO	12 913	13 011	258	260

Prikaz 2. Konceptualna i operacionalna shema varijabli i indikatora

4.1. Empirijski aspekti istraživanja

4.1.1. Strukturalna obilježja mladih

Istraživanje je provedeno na uzorku od 518 ispitanika, od kojih 258 (49,8%) čine muškarci, a 260 (50,2%) žene (vidi Tablicu 1). Uzorak je sastavljen od mladih stanovnika grada Splita, raspodijeljenih u tri dobne skupine: 20-24 godine, 25-29 godina te 30-34 godine. Najveći udio sudionika pripada dobnoj skupini od 20 do 24 godine (41,7%), dok je udio sudionika u dobi od 25 do 29 godina nešto niži (37,5%). Najmanji postotak sudionika pripada dobnoj skupini od 30 do 34 godine (20,8%) (vidi Tablicu 2). Analizom obrazovne strukture ispitanika utvrđeno je da 40,2% (208) sudionika ima završeno srednjoškolsko obrazovanje, dok 27% (140) posjeduje diplomu prvostupnika. Nadalje, 22% (114) sudionika ima završen diplomski studij, dok je samo 7,4% (56) sudionika završilo integrirani ili doktorski studij (vidi Tablicu 3).

Rezultati također pokazuju da je 18,3% sudionika trenutno u statusu studenta, dok 28,8% (149 sudionika) paralelno studira i radi. Nezaposlenih koji aktivno traže posao je 71 (13,7%), dok 3,1% sudionika nije zaposleno niti aktivno traži posao. Zaposlenih sudionika zabilježeno je 36,1% (vidi Tablicu 4). Istraživanje političke aktivnosti sudionika otkriva da većina, njih 57,1%, nije politički aktivna, dok se 30,7% (159 sudionika) smatra donekle aktivnim. Izrazito politički aktivnih sudionika zabilježeno je svega 12,2% (vidi Tablicu 5). Nadalje, analizirana je politička orijentacija ispitanika. Prema rezultatima, 29,7% sudionika izjašnjava se kao pripadnici lijeve političke orijentacije, 45,4% kao pripadnici centra, dok 24,9% sudionika pripada desnoj političkoj orijentaciji (vidi Tablicu 6).

4.1.2. Glazbene preferencije mladih

Domaću glazbu preferira 29,7% sudionika, stranu glazbu preferira 45,4%, dok je 24,9% sudionika navelo da podjednako slušaju domaću i stranu glazbu (vidi Tablicu 7).

Pop glazbu 54,44% sudionika sluša često, 36,87% ponekad, a da je rijetko slušaju izjavio je njih 8,69%. *Rock* glazbu 43,63% sudionika sluša često, 40,15% ponekad, dok ih je 16,21% izjavilo da je rijetko slušaju. *Turbofolk* glazbu rijetko sluša 53,87% sudionika, ponekad 29,73%, a da je često slušaju izjavio je njih 16,41%. *Heavy metal* glazbu rijetko sluša 57,02% sudionika, ponekad 34,78%, a često njih 8,32%. *Techno* glazbu 44,08% sudionika ponekad sluša, 43,29% rijetko, dok 12,74% njih često. *House* rijetko sluša 49,61% sudionika, 38,26% ponekad, dok 12,18% njih često. *EDM* poznatiju kao *eletronic dance music* ponekad sluša 40,38% sudionika, rijetko njih 42,31%, a često 17,39%. *Blues* glazbu rijetko sluša 46,75% sudionika, 44,08% ponekad te 9,27% često. *Soul* glazbu 55,82% sudionika sluša rijetko, 37,09% ponekad te 7,14% često. *Jazz* glazbu rijetko sluša 51,18% sudionika, 39,02%, ponekad te često 9,86%. *Country* glazbu rijetko sluša 53,29% sudionika, 40,15% njih ponekad te 6,56% često. *Rap* glazbu ponekad sluša 42,85% sudionika, 38,26% rijetko, dok je često sluša njih 18,92%. *Hip hop* glazbu ponekad sluša 42,12% sudionika, 38,81% rijetko, dok je često sluša njih 19,14%,. *Klasičnu glazbu* rijetko sluša 48,65% sudionika, 38,81% ponekad, a njih 12,56% često. *Tradicionalnu glazbu* 52,73% sudionika sluša rijetko, 37,47% ponekad te često njih 9,86% (vidi Tablicu 8.).

Prva postavljena hipoteza bila je: „Mladi koji su desno politički orijentirani, slušat će više domaću glazbu za razliku od mladih koji su lijevo politički orijentirani.“ Proveden je Kruskal Wallis testa koji je pokazao da ne postoji statistički značajna razlika u preferencijama domaće ili strane glazbe s obzirom na političku orijentaciju mladih (vidi Tablični prikaz 1.).

Tablični prikaz 1. Prikaz Kruskal Wallis testa povezanosti glazbenih preferencija i političke orijentacije

vrsta glazbe	politička orijentacija	mean rank	H	df	p vrijednost	broj sudionika
domaća	lijeva	260,45	2,843	2	0,241	154
strana	centar	268,05				235
podjednako	desna	242,79				129

Druga postavljena hipoteza bila je: „Muškarci preferiraju *rock* glazbu, dok žene preferiraju *pop* glazbu.“ Proveden je Mann-Whitney testa koji je pokazao da ne postoji statistički značajna razlika kod slušanosti *rock* glazbe između muškaraca i žena. S druge strane, postoji statistički značajna razlika između muškarac i žena kada je u pitanju slušanosti *pop* glazbe, odnosno žene imaju veću sklonost prema *pop* glazbi u odnosu na muškarce (vidi Tablični prikaz 2.).

Tablični prikaz 2. Prikaz Mann-Whitney testa povezanosti spola i vrste žanrova

vrsta glazbe	spol	suma rangova	U	Z	p vrijednost	mean rank	broj sudionika
pop	M	62635,50	29224,500	-2,854	0,004	242,77	258
	Ž	71785,50				276,10	260
rock	M	67259	33232	-0,196	0,844	260,69	258
	Ž	62162				258,32	260

Treća postavljena hipoteza bila je: „Mladi s višim stupnjem obrazovanja preferiraju slušati *klasičnu* glazbu, dok oni s nižim stupnjem obrazovanja preferiraju *turbofolk* glazbu.“ Proveden je Mann Whitney test koji je pokazao da postoji statistički značajna razlika između slušanosti *turbofolk* glazbe i stupnja obrazovanja¹, odnosno da mladi s nižim obrazovanim stupnjem više preferiraju *turbofolk* od mladih s više obrazovnim stupnjem. Kod slušanosti *klasične* glazbe s obzirom na stupanj obrazovanja ne postoji statistički značajna razlika (vidi Tablični prikaz 3.).

Tablični prikaz 3. Prikaz Mann-Whitney testa povezanosti stupanja obrazovanja i slušanost glazbe

vrsta glazbe	stupanj obrazovanja	suma rangova	U	z	p vrijednost	mean rank	broj sudionika
turbofolk	niži	58790,50	27425,500	-3,197	0,001	282,65	208
	viši	75630,50				243,97	310
klasična glazba	niži	52326,50	30590,500	-1,088	0,277	251,57	208
	viši	82094,50				264,82	310

¹ Kod obrazovanja su kategorije spojene točnije podijeljene na niži i viši stupanj obrazovanja, pod niži stupanj je uvrštena srednja škola, a pod viši stupanj su uvršteni prijediplomski studij, diplomski studij, integrirani studij i doktorski studij.

Većina (98,96%) sudionika sluša glazbu preko mobitela, dok ih oko polovine najčešće koristi uređaje kao što su laptop (62,93%) i televizija (60,23%). Uređaje poput gramofona, računala i prijenosnog radio uređaja sudionici slabo koriste (vidi Tablicu 9.). Većina sudionika koristi *Youtube music* kao kanal za slušanje glazbe (71,62%), a idući najčešće korišteni kanal za slušanje glazbe je *Spotify* (52,70%). Ostali kanali su korišteni u manjoj mjeri pa je većina sudionika izjavila da za reproduciranje glazbe ne koristi *Tidal* kanal (94,40%), *Apple music* kanalom (89,97%) i *Deezer* (87,06%) (vidi Tablicu 10.).

4.1.3. Značenje glazbe za mlade kroz različite razine

Većina sudionika, njih 73,42%, se složila da glazbu slušaju ovisno o raspoloženju, dok se 19,71% njih niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom ili se ne slažu da glazbu slušaju ovisno o svome raspoloženju (6,96%). Većina sudionika, njih 73,11%, se isto tako složila da glazba utječe na njihove emocije, dok se 22,22% njih niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom ili se ne slažu da glazba utječe na njihove emocije (4,83%). Većina sudionika (73,6%) se također složila da njihovo trenutno emotivno stanje utječe na odabir glazbe koju slušaju, dok se 20,65% niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom ili se ne slažu da njihovo emotivno stanje utječe na odabir glazbe (5,79%). Većina, njih 72,97%, se složila i s tvrdnjom da se osjećaju sretno dok slušaju glazbu, dok se 24,51% sudionika s navedenom tvrdnjom niti slaže niti ne slaže ili se ne slaže (2,51%). Nešto više od polovine sudionika (62,59%) se složilo s tvrdnjom da nekada vole slušati glazbu koja će ih rastužiti, dok se 23,77% njih niti slaže niti ne slaže ili se ne slažu (13,7%) s navedenom tvrdnjom. Nešto više od polovine sudionika, njih 63,94%, se složilo da ih slušanje glazbe smiruje kada su ljuti, dok se 27,04% njih niti slaže niti ne slaže ili se s navedenom tvrdnjom ne slaže (9,08%). Većini sudionika (72,24%) glazba pomaže popraviti raspoloženje kada su potišteni, dok se 22,39% njih niti slaže niti ne slaže ili se ne slažu da im glazba popravlja raspoloženje (5,41%). Nešto više od polovine sudionika (66,64%) se složilo da im glazba pomaže kada se osjećaju anksiozno, dok se 24,73% njih niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom ili se ne slažu (8,69%) (vidi Tablicu 11.).

Većina sudionika (73,94%) smatra da je glazba bitan dio njihovoga života, dok 5,02% njih to ne smatra, a 21,05% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Nešto manje od polovine sudionika (58,49%) glazbu sluša na poslu, dok 17,78% njih ne sluša glazbu na poslu, a 23,77% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Većina ih (75,53%) glazbu sluša i dok obavlja kućanske poslove, dok njih 4,83% ne sluša glazbu dok obavlja kućanske poslove, a 19,71% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Slično tome, 72,07% sudionika glazbu sluša i tijekom odmaranja, dok 6,56% njih na sluša glazbu tijekom odmaranja, a 21,43% se niti slaže niti ne slaže s

tvrdnjom. Kod većine sudionika (75,33%) glazba ima utjecaja na doživljaj događanja na koja odlaze, dok kod 4,83% njih glazba nema utjecaja na doživljaj događanja, a 19,89% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Više od polovine sudionika (66,03%) glazbu sluša kada su sami, dok 6,76% ne sluša glazbu kada su sami, a 27,23% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Oko polovine (50,2%) ih glazbu često sluša s prijateljima, dok 14,87% sudionika ne sluša glazbu s prijateljima, a 34,99% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom. Slično tome, 50,79% sudionika zaustave se na ulici poslušati glazbu koju netko svira ili pjeva, dok 19,13% njih to ne radi, a 30,15% ih se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom (vidi Tablicu 12.).

Nešto više od polovine sudionika (65,49%) voli upoznavati ljude koji slušaju istu vrstu glazbe, dok ih se 27,03% s time niti slaže niti ne slaže, a 7,53% ne slaže. Nešto manje od polovine (42,91%) sudionika ima više povjerenja u osobu ukoliko slušaju istu glazbu, dok ih se 32,29% s time niti slaže niti ne slaže, a 24,92% ne slaže. Oko polovine sudionika (52,55%) složilo s time da im je jednostavnije pričati s osobom koja sluša istu glazbu kao i oni, dok ih se 29,34% s time niti slaže niti slaže, a 18,16% ne slaže. Za manje od polovine sudionika (44,06%) je važno da im partner/ica sluša istu vrstu glazbe kao i oni, dok se 30,54% s time niti slaže niti slaže, a 25,5% ne slaže. Za nešto više od trećine sudionika (38,64%) je važno da im prijatelji slušaju istu glazbu, dok se 32,63% s time niti slaže niti ne slaže, a 28,82% ne slaže. Dojam o osobi na temelju glazbe koju sluša stvara 37,5% sudionika, dok ih se 30,35% s navedenom tvrdnjom niti slaže niti ne slaže, a 32,27% ne slaže. Slično tome, kod 35,89% sudionika na odabir partnera/ice utječe glazba koju osoba sluša, dok ih se 31,11% s tvrdnjom niti slaže niti ne slaže, 33,02% ne slaže. Nešto više o trećine sudionika (39,99%) se osjeća sigurnije pored osobe koja sluša istu glazbu kao i oni, dok ih se 31,11% s time niti slaže niti ne slaže, a 28,97% ne slaže.

Četvrta postavljena hipoteza bila je: „Ženama na odabir partnera/ice utječe glazba koju osoba sluša za razliku od muškaraca kod kojih glazba nema utjecaja na odabir partnera/ice.“ Proveden je Mann Whitney test koji je pokazao da postoji statistički značajna razlika između muškaraca i žena kod odabira partnera/ice na temelju slušanosti glazbe. Naime, utjecaj glazbe koja se sluša na odabir partnera/ice veći je kod muškaraca (vidi Tablični prikaz 4.).

Tablični prikaz 4. Prikaz Mann-Whitney testa povezanosti utjecaja slušanosti glazbe na odabir partnera/ice

tvrdnja	spol	suma rangova	U	Z	p vrijednost	mean rank	broj sudionika
na odabir partnera/ice mi utječe glazba koju sluša.	M	79002	21489	-7,303	0,001	306,21	258
	Ž	55419				213,15	260

4. Rasprava i zaključak

Glavni cilj rada je bio saznati ulogu glazbe u životima mladih u Splitu. Neki od rezultata su pokazali da su među najslušanim glazbenim žanrovima *pop* i *rock*, a najmanje slušanim su *heavy metal* i *soul*. Rezultati su pokazali da žene više preferiraju *pop* glazbu u odnosu na muškarce, dok kod preferencija *rock* glazbe između muškaraca i žena nije bilo razlika. Navedeno je u skladu s istraživanjima koja su pokazala da žene preferiraju *pop*, dok muškarci preferiraju žanrove kao što je *rock* (Colley, 2008), iako neki autori ističu da se te razlike smanjuju tijekom odrastanja (Schäfer i Mehlhorn, 2017). Kada je riječ o razlici u glazbenim preferencijama s obzirom na obrazovni stupanj i političku orijentiranost, uočeno je da mladi sa završenom srednjom školom više preferiraju turbofolk glazbu u odnosu na mlade sa završenim (prije)diplomskim/doktorskim studijem. Prema Marčelić i suradnicima (2015) niži stupanj obrazovanja kao i mlađa dob imaju utjecaja na preferencije glazbenog žanra kao što je turbofolk. S druge, strane, kod klasične glazbe nisu uočene razlike s obzirom na stupanj obrazovanja kao što nisu uočene razlike kod slušanosti domaće i strane glazbe s obzirom na političku orijentaciju.

Mladi glazbu slušaju ovisno o svome raspoloženju, dok ona uvelike utječe na njihove emocije. U raznim situacijama koje zahtijevaju određene reakcije na specifične emocije i stanja sudionici su iskazali da im u svemu tome pomaže glazba. Ovi rezultati sukladni su s istraživanjima u kojima se ističe da glazba ima značajan utjecaj na doživljaje i emocije mladih (Chen, 2023; Ouergui i dr., 2023). Glazba je bitan dio života mladih, a sluša se prilikom obavljanja posla, odmaranja i sl. Dobiveni rezultati sukladni su s istraživanjem koje su proveli North i Hargreaves (2008) koji tvrde da je glazba jako bitna stavka u životima mladih i da ima velikog utjecaja na živote mladih. Mladima je bitno da im prijatelji slušaju istu vrstu glazbe kao i oni te također vole upoznavati ljude koji slušaju istu vrstu glazbe kao i oni. U konačnici, od velikog značaja im je da partner/ica sluša istu glazbu kao i oni, pri čemu je utjecaj glazba kod odabira partnera/ice još značajniji za muškarce. Ovi rezultati u skladu s istraživanjima koje su proveli Miranda (2013), Kirby i Burland (2021) te Chen (2023) koji navode da je pri odabiru prijatelja, partnera slušanost jednake vrste glazbe bitna poveznica.

Jedno od ograničenja istraživanja je prigodni uzorak zbog čega se ne mogu donositi zaključci na cijelu skupinu mladih. Preporuka za daljnja istraživanja bi stoga bila korištenje reprezentativnog uzorka ciljane populacije. Ujedno tako, bilo bi zanimljivo dublje istražiti spomenute načine povezanosti glazbe sa životnim odabirima mladih, kao što je primjerice odabir partnera/ice.

5. Literatura

1. Begić, A., Šulentić Begić, J. (2022). Glazbene preferencije mlađih adolescenata. *Metodički Ogledi*, 29(1), 143–165. Doi: 10.21464/mo.29.1.7
2. Boer, D., Fischer, R., Tekman, H. G., Abubakar, A., Njenga, J., & Zenger, M. (2012). Young people's topography of musical functions: Personal, social and cultural experiences with music across genders and six societies. *International Journal of Psychology*, 47(5), 355–369. Doi: 10.1080/00207594.2012.656128
3. Chen, L. (2023). Influence of music on the hearing and mental health of adolescents and countermeasures. *Frontiers in Neuroscience*, 17. Doi: 10.3389/fnins.2023.1236638
4. Christenson, P. G., Peterson, J. B. (1988). Genre and gender in the structure of musical preferences. *Communication Research*, 15, 282–301. Doi: 10.1177/009365088015003004
5. Colley, A. (2008). Young people's musical taste: Relationship with gender and gender-related traits. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(8), 2039–2055. Doi: 10.1111/j.1559-1816.2008.00379.x
6. DeNora, T. (2003). *After Adorno: Rethinking music sociology*. United Kingdom: Cambridge University Press.
7. Dobrota, S., Reić Ercegovic, I., Habe, K. (2019). Gender differences in musical taste: The mediating role of functions of music. *Društvena Istraživanja*, 28(4), 567–586. Doi: 10.5559/di.28.4.01
8. Dowd, T.; Roy, W. (2010) What is sociological about music? *Annual Review of Sociology*. 36: 183-203. Doi: 10.1146/annurev.soc.012809.102618
9. Dowd, A. (2007). The Sociology of Music. U Clifton, D., Bryant i Dennis, L, Peck (ur.) *21st Century Sociology: A Reference Handbook* (str. 249-260). Thousand Oaks, CA: Sage Publications Preuzeto s <https://open.library.emory.edu> (27.06.2024.)
10. Ermakova, E., Nemova, O., Shmeleva, N., Kirdyanova, E., Karpukova, A., Kazantseva, G. (2020). Music in the life of youth: results of sociological survey. *Ad Alta*, 10(2), 74-78. Preuzeto s <https://www.magnanimitas.cz/10-02-xiv> (27.06.2024.)
11. Fink, E. L., Robinson, J. P., & Dowden, S. (1985). The structure of music preference and attendance. *Communication Research*, 12(3), 301–318. Doi: 10.1177/009365085012003003
12. Fox, W. S., & Wince, M. H. (1975). Musical taste cultures and taste publics. *Youth & Society*, 7(2), 198–224. Doi: 10.1177/0044118x7500700205

13. Gantz, W., Gartenberg, H. M., Pearson, M. L., & Schiller, S. O. (1978). "Gratifications and expectations associated with Pop music among adolescents." *Popular Music and Society*, 6(1), 81–89. Doi: 10.1080/03007767808591113
14. Grazian, D. (2005). *Blue Chicago: The search for authenticity in urban blues clubs*. Chicago: University of Chicago Press.
15. Husna, N. N., Rinjani, D. (2022). The role of music in the life of teenagers. *Jurnal Seni Musik*, 11(1), 19–25. Doi: 10.15294/jsm.v11i1.57165
16. Kirby, M. L., Burland, K. (2021). Exploring the functions of music in the lives of young people on the autism spectrum. *Psychology of Music*, 50(2), 562–578. Doi: 10.1177/0305735621100896
17. Kubrin, C. E. (2005). Gangstas, thugs, and hustlas: Identity and the code of the street in rap music. *Social Problems*, 52(3), 360–378. Doi: 10.1525/sp.2005.52.3.360
18. Lonsdale, A. J., North, A. C. (2011). Why do we listen to music? A uses and gratifications analysis. *British Journal of Psychology*, 102(1), 108–134. Doi: 10.1348/000712610x506831
19. Marčelić, S., Krolo, K. i Tonković, Ž. (2015). Turbofolk – od zabranjenog voća do mainstreama: istraživanje glazbenog ukusa zadarskih srednjoškolaca. *CASCA, časopis za društvene nauke, kulturu i umjetnost*, 4(1), 80-91. Preuzeto s <https://tinyurl.com/2doa3sfr>
20. Martin, P. J. (1995). *Sounds and society: Themes in the sociology of music*. Manchester: University Press.
21. Miranda, D. (2013). The role of music in adolescent development: Much more than the same old song. *International Journal of Adolescence and Youth*, 18(1), 5–22. Doi: 1080/02673843.2011.650182
22. North, A. C. (2010). Individual differences in musical taste. *The American Journal of Psychology*, 123(2), 199–208. Doi: 10.5406/amerjpsyc.123.2.0199
23. North, A. C., Hargreaves, D. J., & O'Neill, S. A. (2000). The importance of music to adolescents. *British Journal of Educational Psychology*, 70(2), 255–272. Doi: 10.1348/000709900158083
24. North, A.C., Hargreaves, D.J. (2008). *The social and applied psychology of music*. Oxford: Oxford University Press. Doi: 10.1093/acprof:oso/9780198567424.003.0001
25. Ouergui, I., Jebabli, E., Delleli, S., Messaoudi, H., Bridge, C. A., Chtourou, H., Franchini, E., Ballmann, C. G., & Ardigò, L. P. (2023). Listening to preferred and loud music enhances taekwondo physical performances in adolescent athletes. *Perceptual and Motor Skills*, 130(4), 1644–1662. Doi: 10.1177/00315125231178067

26. Rentfrow, P. J., Goldberg, L. R., & Levitin, D. J. (2011). The structure of musical preferences: A five-factor model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100(6), 1139–1157. Doi: 10.1037/a0022406
27. Rentfrow, P. J., Gosling, S. D. (2003). The do re mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236–1256. Doi: 10.1037/0022-3514.84.6.1236
28. Schäfer, T., & Mehlhorn, C. (2017). Can personality traits predict musical style preferences? A meta-analysis. *Personality and Individual Differences*, 116(4), 265–273. Doi: 10.1016/j.paid.2017.04.061
29. Seel, N. M. (2012). Media and learning. U Seel, N.M. (ur.) *Encyclopedia of the Sciences of Learning* (str. 2150-2152). Njemačka: Springer Science and Business Media.
30. Skipper, J. K., Jr. (1973). How popular is popular music?: Youth and diversification of musical preferences. *Popular Music and Society*, 2(2), 145–154. Doi: 10.1080/03007767308591007
31. Tonković, Ž., Krolo, K. i Marčelić, S. (2014). Kulturna potrošnja i glazbene preferencije mladih: razvoj tipologije na primjeru Zadra. *Revija za sociologiju*, 44 (3), 287-315. Doi: 10.5613/rzs.44.3.3
32. Žagmešter, M. (2021). Glazba ili ono nešto što čujemo? Sociologija glazbe u današnjem kontekstu. *Diskrepancija*, 16 (24), 187-204. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/253239> (30.06.2024.)

6. Metodološka i empirijska analiza

6.1. Upitnik

Poštovani/a,

studentica sam treće godine Sveučilišnog prijediplomskog studija Sociologija na Filozofskom fakultetu u Splitu (Odsjek za sociologiju). U svrhu izrade završnog rada provodim istraživanje o ulozi glazbe u životima mladih. Za prikupljanje podataka koristit će se upitnik, koji je konstruiran u svrhu provedbe ovog istraživanja. U istraživanju sudjeluju mladi Splićani i Splićanke u dobnoj skupini 20-34 godina. Vaše sudjelovanje je dobrovoljno i anonimno te možete odustati od ispunjavanja upitnika u bilo kojem trenutku. Analizirani podaci i rezultati istraživanja prezentirat će se na javnoj obrani završnog rada, dok će završni rad biti dostupan u knjižnici Filozofskog fakulteta u Splitu i na Nacionalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova. Ukoliko želite, rezultate istraživanja možete dobiti i na uvid. Za bilo kakva daljnja pitanja u vezi provedbe istraživanja ili njegovih rezultata, možete se javiti na e-mail adresu: tkrzelj@ffst.hr ili mloncar@ffst.hr.

Daljnijim sudjelovanjem u ovom istraživanju dajete svoj informirani pristanak na opisane postupke istraživanja.

Hvala na suradnji!

1. **Spol:**

1. muški
2. ženski

2. **Dob:**

1. 20-24
2. 25-29
3. 30-34

3. **Stupanj završenog obrazovanja:**

1. srednja škola
2. prijediplomski studij
3. diplomski studij
4. integrirani studij
5. doktorski studij

4. **Trenutni radni status:**

1. studiram
2. studiram i radim
3. nezaposlen/a i tražim posao
4. nezaposlen/a i ne tražim posao
5. zaposlen/a

5. **Jeste li politički aktivni?**

1. ne
2. donekle
3. da

6. **Koja je vaša politička orijentacija?**

1. lijeva
2. centar
3. desna

7. **Koju vrstu glazbe preferirate:**

1. domaću
2. stranu
3. podjednako (domaću i stranu)

8. Koju vrstu glazbe slušate?	rijetko (1)	ponekad (2)	često (3)
1. pop			
2. rock			
3. turbofolk			
4. heavy metal			
5. techno			
6. house			
7. electronic dance music			
8. blues			
9. soul			
10. jazz			
11. country			
12. rap			
13. hip hop			
14. klasična glazba			
15. tradicionalna glazba			

9. Preko kojeg uređaja slušate glazbu?	ne (1)	da (2)
1. mobitela		
2. laptopa		
3. računala		
4. gramofona		
5. prijenosnog radio uređaja		
6. televizije		
	ne (1)	da (2)
10. Putem kojeg kanala slušate glazbu?		
1. Youtube music		
2. Deezer		
3. Spotify		
4. Tidal		
5. Apple music		

11. Označite razinu slaganja sa tvrdnjama:	uopće se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	nit se ne slažem niti se slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1. Glazbu slušam ovisno o raspoloženju.					
2. Glazba utječe na moje emocije.					
3. Trenutno emotivno stanje utječe na odabir glazbe koju slušam.					
4. Slušajući glazbu osjećam se sretno.					
5. Nekada volim slušati glazbu koja će me rastužiti.					
6. Kada sam ljut/a smiruje me slušanje glazbe.					
7. Glazba mi pomaže popraviti raspoloženje kad sam potišten/na.					
8. Glazba mi pomaže kada se osjećam anksiozno.					

12. Označite razinu slaganja sa tvrdnjama:	uopće se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	nit se ne slažem niti se slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1. Glazba je bitan dio mog života.					
2. Glazbu slušam dokle radim na poslu.					
3. Glazbu slušam za vrijeme obavljanja kućanskih poslova.					
4. Volim slušati glazbu dokle se odmaram.					
5. Glazba ima veliki utjecaj na doživljaj događanja na koja odlazim.					
6. Glazbu najčešće slušam kada sam sam/-a.					
7. Glazbu najčešće slušam s prijateljima.					
8. Kada čujem da netko pjeva ili svira na ulici, zaustavim se poslušati.					

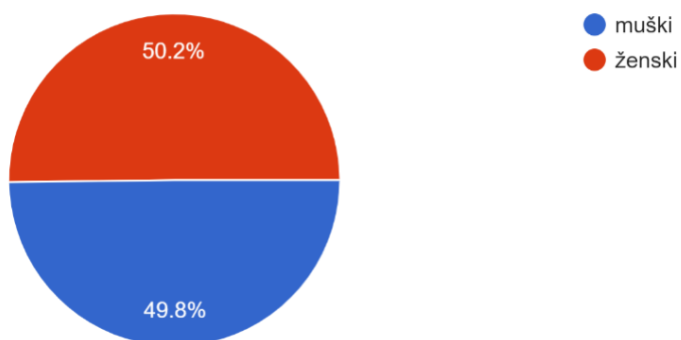
13. Označite razinu slaganja sa sljedećim tvrdnjama:	uopće se ne slažem (1)	uglavnom se ne slažem (2)	nit se ne slažem niti se slažem (3)	uglavnom se slažem (4)	u potpunosti se slažem (5)
1. Volim upoznavati ljude koji slušaju istu vrstu glazbe kao i ja.					
2. Imam više povjerenja u osobu ukoliko slušamo istu glazbu.					
3. Jednostavnije mi je pričati s osobom koja sluša istu vrstu glazbe kao i ja.					
4. Važno mi je da partner/ica sluša istu vrstu glazbe kao i ja.					
5. Bitno mi je da moji prijatelji slušaju istu vrstu glazbe kao i ja.					
6. Osobni dojam o osobi stvaram na temelju vrste glazbe koju sluša.					
7. Na odabir partnera/ice mi utječe glazba koju sluša.					
8. Osjećam se sigurnije pored osobe koja sluša istu vrstu glazbe kao i ja.					

6.2. Tablični i grafički prikazi

Tablica 1. Spol sudionika

Spol	f	%
Muški	258	49,8
Ženski	260	50,2
Ukupno	518	100

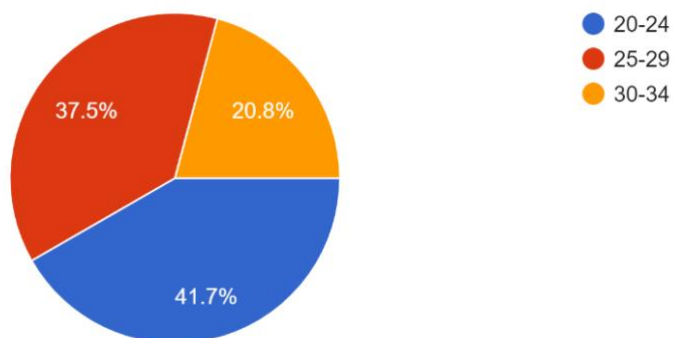
Grafički prikaz 1. Spol sudionika

Tablica 2. Dob sudionika

Dob	f	%
20-24	216	41,7
25-29	194	37,5
30-34	108	20,8
Ukupno	518	100

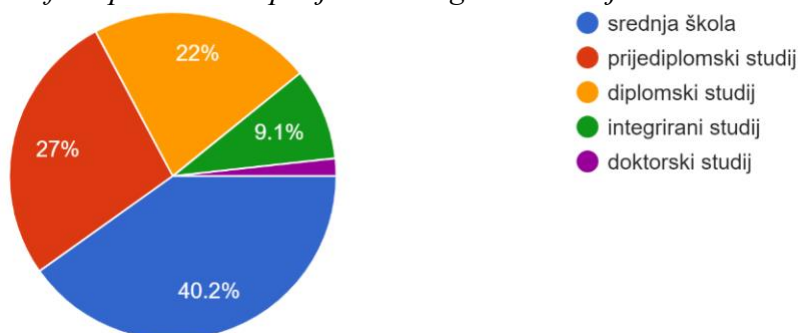
Grafički prikaz 2. Dob sudionika

Tablica 3. Stupanj završenog obrazovanja sudionika

Stupanj završenog obrazovanja	f	%
Srednja škola	208	40,2
Prijediplomski studij	140	27
Diplomski studij	114	22
Integrirani studij	47	9,1
Doktorski studij	9	1,7
Ukupno	518	100

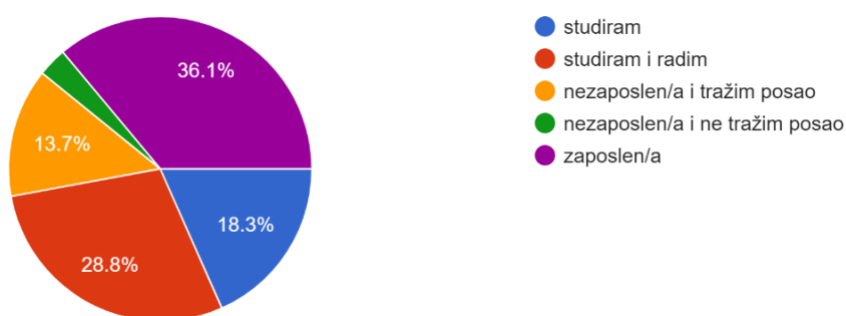
Grafički prikaz 3. Stupanj završenog obrazovanja sudionika

Tablica 4. Trenutni radni status sudionika

Trenutni radni status	f	%
Studiram	95	18,3
Studiram i radim	149	28,8
Nezaposlen/a i tražim posao	71	13,7
Nezaposlen/a i ne tražim posao	16	3,1
Zaposlen/a	187	36,1
Ukupno	518	100

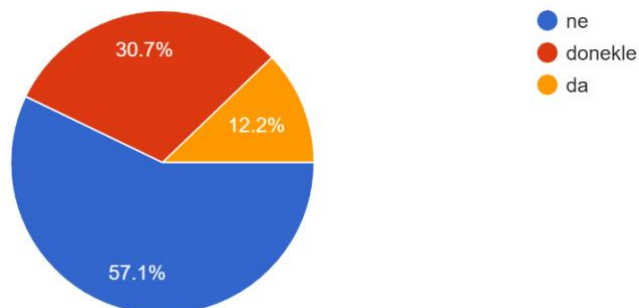
Grafički prikaz 4. Trenutni radni status sudionika

Tablica 5. Politička aktivnost sudionika

Politička aktivnost	f	%
Ne	296	57,1
Donekle	159	30,7
Da	63	12,2
Ukupno	518	100

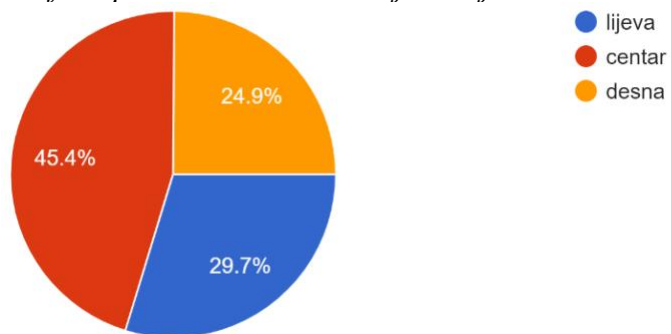
Grafički prikaz 5. Politička aktivnost sudionika

Tablica 6. Politička orijentacija sudionika

Politička orijentacija	f	%
Lijeva	154	29,7
Centar	235	45,4
Desna	129	24,9
Ukupno	518	100

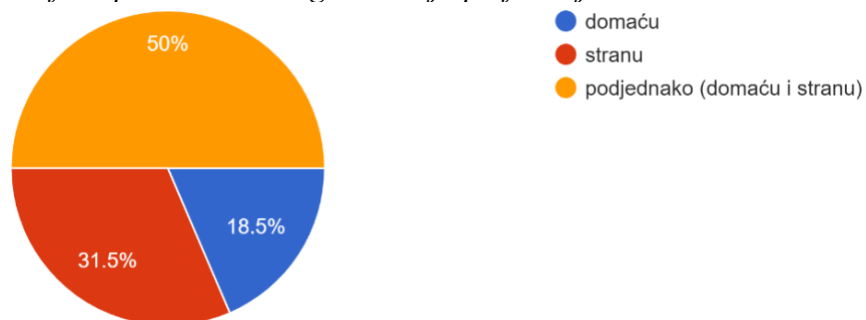
Grafički prikaz 6. Politička orijentacija sudionika

Tablica 7. Vrsta glazbe koju preferiraju sudionici

Vrsta glazbe	f	%
Domaća	154	29,7
Strana	235	45,4
Podjednako (domaću i stranu)	129	24,9
Ukupno	518	100

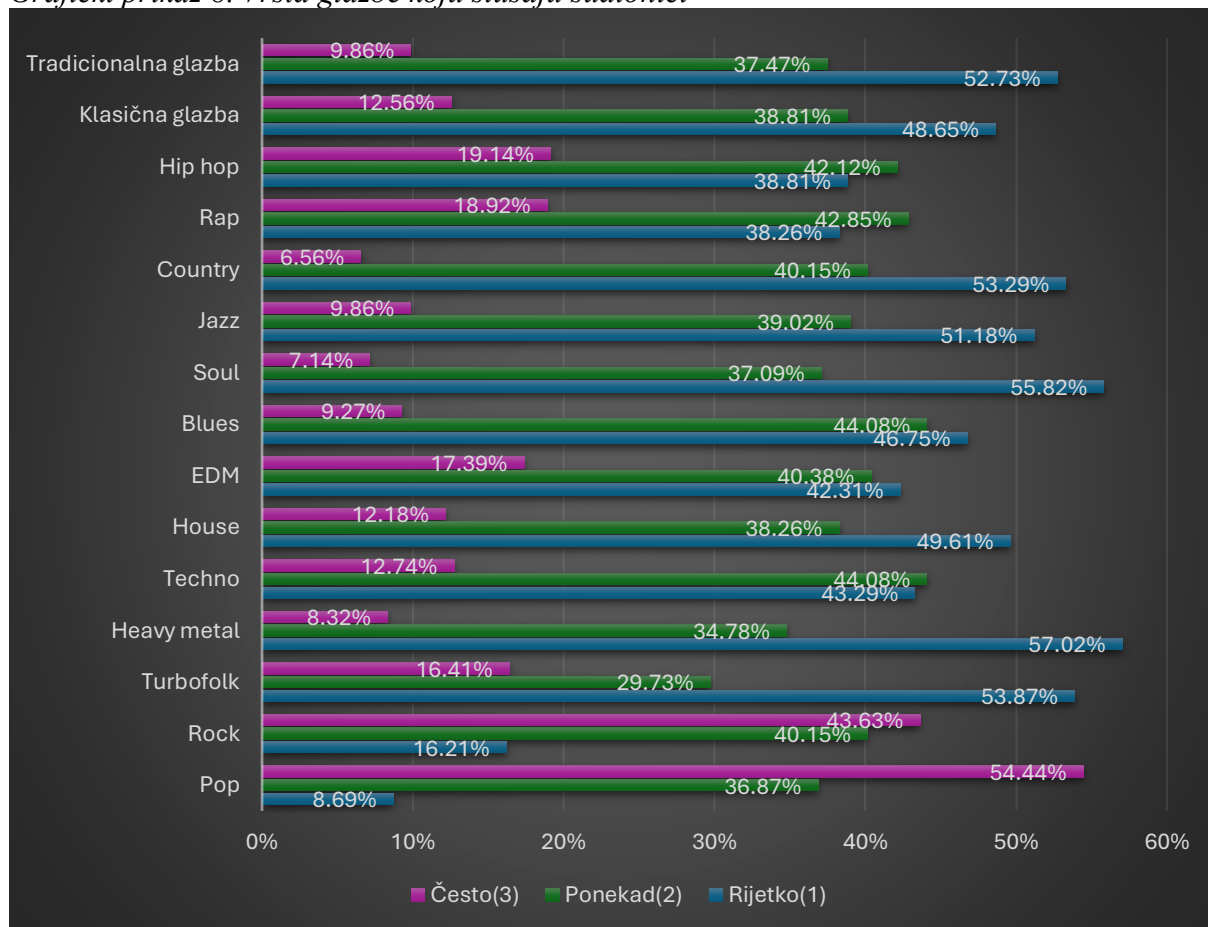
Grafički prikaz 7. Vrsta glazbe koju preferiraju sudionici

Tablica 8. Vrsta glazbe koju slušaju sudionici

Vrsta glazbe	Rijetko(1)		Ponekad(2)		Često(3)	
	f	%	f	%	f	%
Pop	45	8,69	191	36,87	282	54,44
Rock	84	16,21	208	40,15	226	43,63
Turbofolk	279	53,87	154	29,73	85	16,41
Heavy metal	295	57,02	180	34,78	43	8,32
Techno	224	43,29	228	44,08	66	12,74
House	257	49,61	198	38,26	63	12,18
EDM	219	42,31	209	40,38	90	17,39
Blues	242	46,75	228	44,08	48	9,27
Soul	289	55,82	192	37,09	37	7,14
Jazz	265	51,18	202	39,02	51	9,86
Country	276	53,29	208	40,15	34	6,56
Rap	198	38,26	222	42,85	98	18,92
Hip hop	201	38,81	218	42,12	99	19,14
Klasična glazba	252	48,65	201	38,81	65	12,56
Tradicionalna glazba	273	52,73	194	37,47	51	9,86

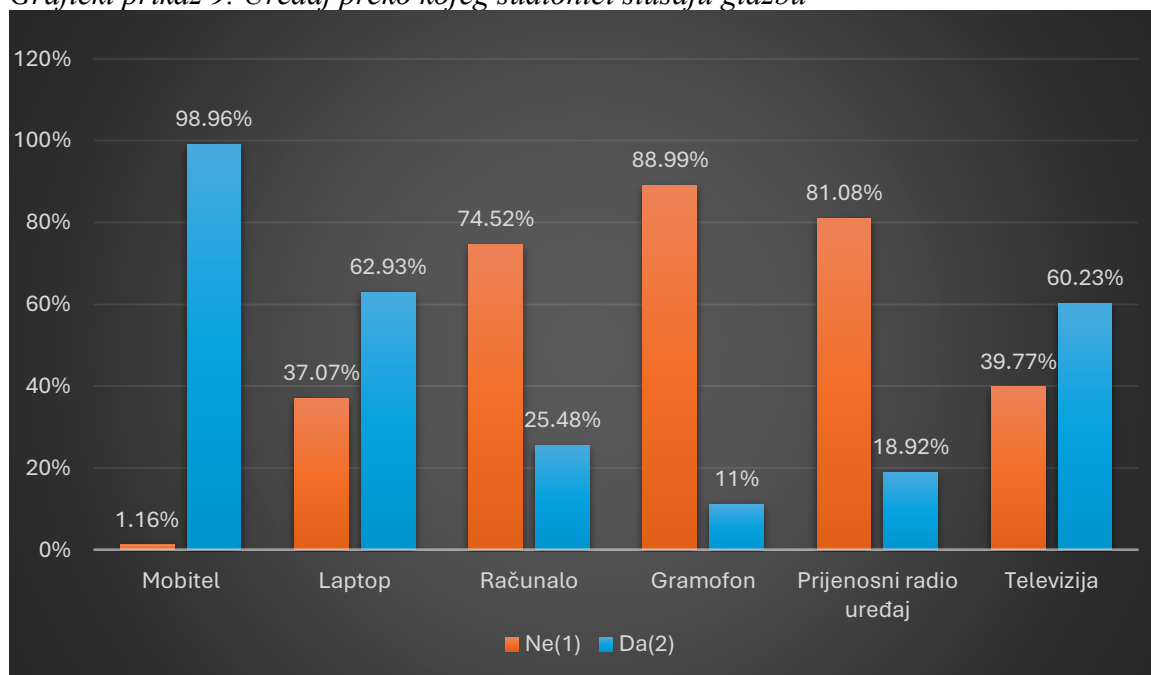
Grafički prikaz 8. Vrsta glazbe koju slušaju sudionici

Tablica 9. Uređaj preko kojeg sudionici slušaju glazbu

Uređaj za slušanje glazbe	Ne(1)		Da(2)	
	f	%	f	%
Mobitel	6	1,16	512	98,96
Laptop	192	37,07	326	62,93
Računalo	386	74,52	132	25,48
Gramofon	461	88,99	57	11,00
Prijenosni radio uređaj	420	81,08	98	18,92
Televizija	206	39,77	312	60,23

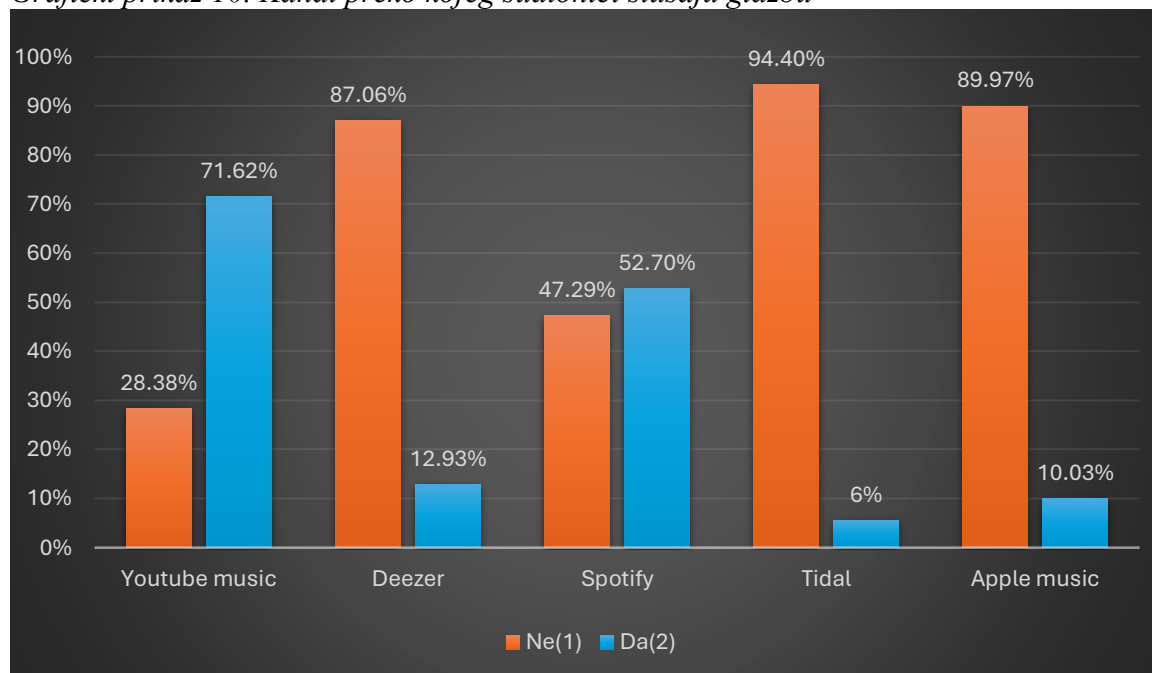
Grafički prikaz 9. Uređaj preko kojeg sudionici slušaju glazbu

Tablica 10. Kanal preko kojeg sudionici slušaju glazbu

Kanal za slušanje glazbe	Ne(1)		Da(2)	
	f	%	f	%
Youtube music	147	28,38	371	71,62
Deezer	451	87,06	67	12,93
Spotify	245	47,29	273	52,70
Tidal	489	94,40	29	6,00
Apple music	466	89,97	52	10,03

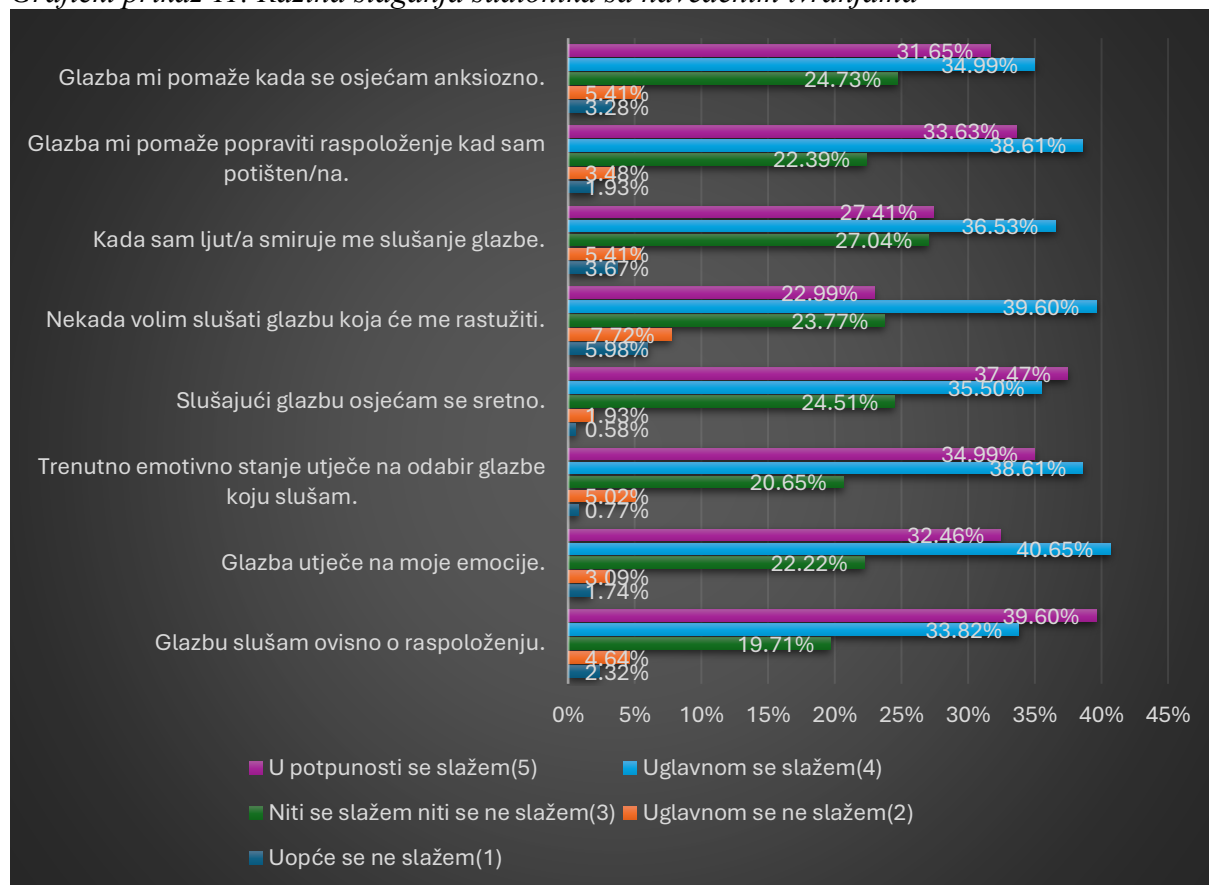
Grafički prikaz 10. Kanal preko kojeg sudionici slušaju glazbu

Tablica 11. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Tvrdnje	Uopće se ne slažem(1)		Uglavnom se ne slažem(2)		Niti se slažem niti se ne slažem(3)		Uglavnom se slažem(4)		U potpunosti se slažem(5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Glazbu slušam ovisno o raspoloženju.	12	2,32	24	4,64	102	19,71	175	33,82	205	39,60
Glazba utječe na moje emocije.	9	1,74	16	3,09	115	22,22	210	40,65	168	32,46
Trenutno emotivno stanje utječe na odabir glazbe koju slušam.	4	0,77	26	5,02	107	20,65	200	38,61	181	34,99
Slušajući glazbu osjećam se sretno.	3	0,58	10	1,93	127	24,51	184	35,50	194	37,47
Nekada volim slušati glazbu koja će me rastužiti.	31	5,98	40	7,72	123	23,77	205	39,60	119	22,99
Kada sam ljut/a smiruje me slušanje glazbe.	19	3,67	28	5,41	140	27,04	189	36,53	142	27,41
Glazba mi pomaže popraviti raspoloženje kad sam potišten/na.	10	1,93	18	3,48	116	22,39	200	38,61	174	33,63
Glazba mi pomaže kada se osjećam anksiozno.	17	3,28	28	5,41	128	24,73	181	34,99	164	31,65

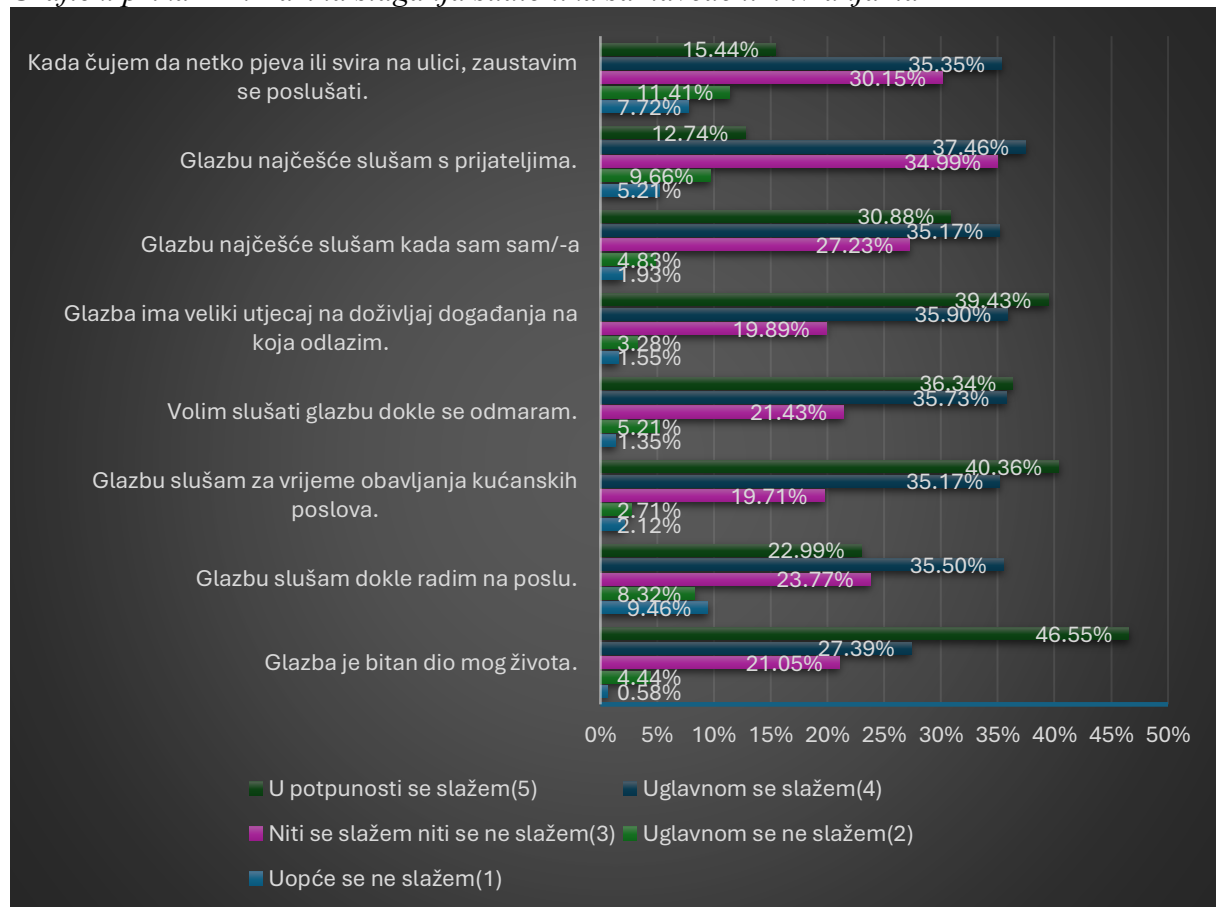
Grafički prikaz 11. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Tablica 12. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Tvrdnje	Uopće se ne slažem(1)		Uglavnom se ne slažem(2)		Niti se slažem niti se ne slažem(3)		Uglavnom se slažem(4)		U potpunosti se slažem(5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Glazba je bitan dio mog života.	3	0,58	23	4,44	109	21,05	142	27,39	241	46,55
Glazbu slušam dokle radim na poslu.	49	9,46	43	8,32	123	23,77	184	35,50	119	22,99
Glazbu slušam za vrijeme obavljanja kućanskih poslova.	11	2,12	14	2,71	102	19,71	182	35,17	209	40,36
Volim slušati glazbu dokle se odmaram.	7	1,35	27	5,21	111	21,43	185	35,73	188	36,34
Glazba ima veliki utjecaj na doživljaj događanja na koja odlazim.	8	1,55	17	3,28	103	19,89	186	35,90	204	39,43
Glazbu najčešće slušam kada sam sam/-a	10	1,93	25	4,83	141	27,23	182	35,17	160	30,88
Glazbu najčešće slušam s prijateljima.	27	5,21	50	9,66	181	34,99	194	37,46	66	12,74
Kada čujem da netko pjeva ili svira na ulici, zaustavim se poslušati.	40	7,72	59	11,41	156	30,15	183	35,35	80	15,44

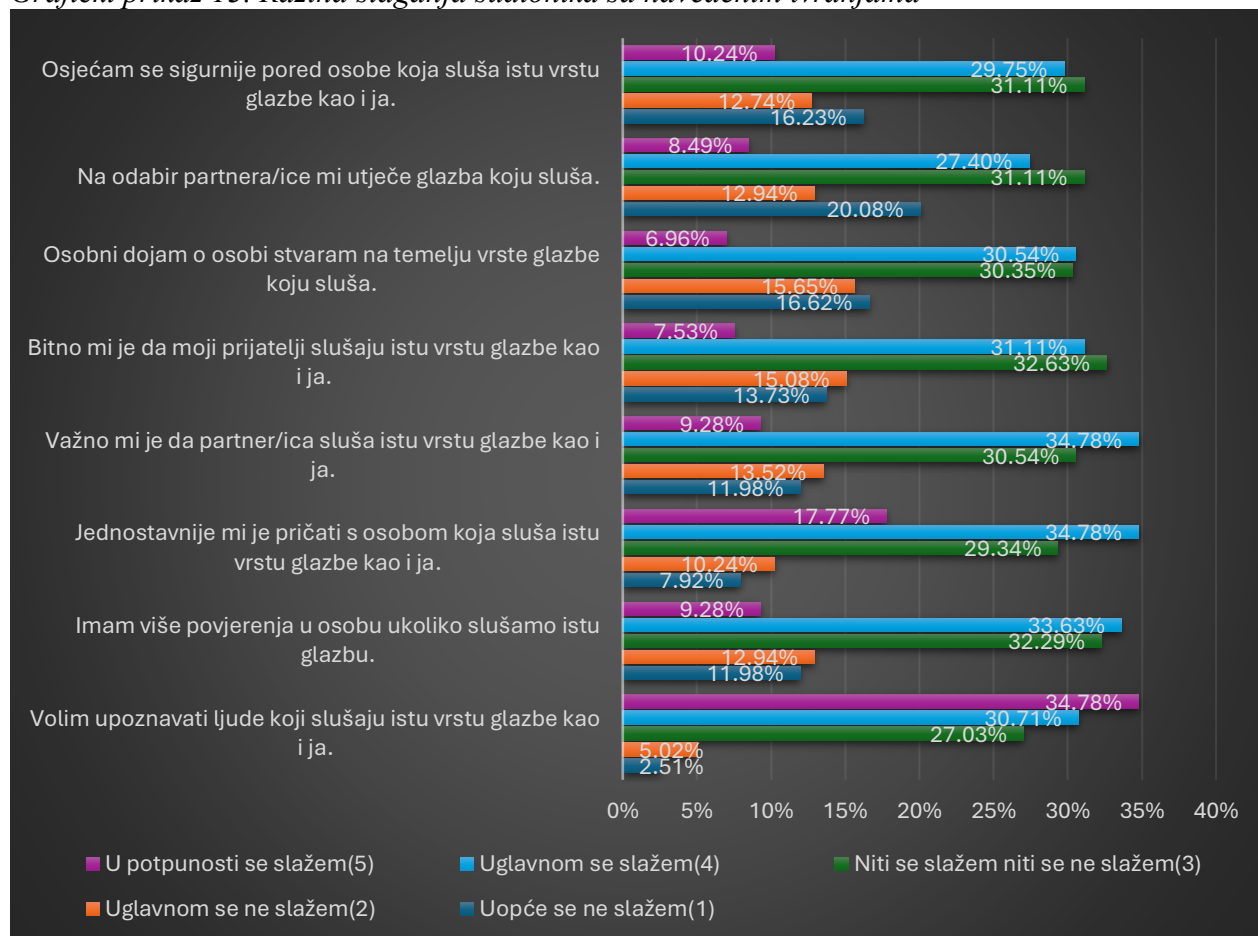
Grafički prikaz 12. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Tablica 13. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Tvrdnje	Uopće se ne slažem(1)		Uglavnom se ne slažem(2)		Niti se slažem niti se ne slažem(3)		Uglavnom se slažem(4)		U potpunosti se slažem(5)	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Volim upoznavati ljude koji slušaju istu vrstu glazbe kao i ja.	13	2,51	26	5,02	140	27,03	159	30,71	180	34,78
Imam više povjerenja u osobu ukoliko slušamo istu glazbu.	62	11,98	67	12,94	167	32,29	174	33,63	48	9,28
Jednostavnije mi je pričati s osobom koja sluša istu vrstu glazbe kao i ja.	41	7,92	53	10,24	152	29,34	180	34,78	92	17,77
Važno mi je da partner/ica sluša istu vrstu glazbe kao i ja.	62	11,98	70	13,52	158	30,54	180	34,78	48	9,28
Bitno mi je da moji prijatelji slušaju istu vrstu glazbe kao i ja.	71	13,73	78	15,08	169	32,63	161	31,11	39	7,53
Osobni dojam o osobi stvaram na temelju vrste glazbe koju sluša.	86	16,62	81	15,65	157	30,35	158	30,54	36	6,96
Na odabir partnera/ice mi utječe glazba koju sluša.	104	20,08	67	12,94	161	31,11	142	27,40	44	8,49
Osjećam se sigurnije pored osobe koja sluša istu vrstu glazbe kao i ja.	84	16,23	66	12,74	161	31,11	154	29,75	53	10,24

Grafički prikaz 13. Razina slaganja sudionika sa navedenim tvrdnjama

Sažetak

Uloga glazbe u životima mladih u Splitu je glavni predmet ovoga istraživanja. Njezin utjecaj na pojedince je jako velik, a kako pojedinci čine društvo tako je glazba isto bitna za društvo i promjene koje se događaju u njemu zbog glazbe i njezinog utjecaja. Sociologija glazbe je znanost koja se bavi izučavanjem i istraživanjem svega toga navedenoga. Samo shvaćanje teksta glazbe, točnije stihova isto nije lako objasniti. Svaki pojedinac na drugačiji način percipira i sam shvaća za sebe objašnjenje glazbe. Odabir glazbe i same glazbene preferencije kod mladih imaju značajne utjecaj na mnoge aspekte života mladih u Splitu. Danas je glazba lako dostupna svima, glazba je svuda oko nas, čak i kada nismo toga svjesni. Glazba čini velike dio naših života.

Stoga je cilj ovog rada bio shvatiti značenje glazbe među mladima u Splitu. Istraživanje je provedeno 2024. godine, gdje je korišten online upitnik koji distribuirao mladim ljudima dobnih skupina od 20-34 godine u gradu Splitu. Analiza rezultata pokazuje da mladi koji su sudjelovali u ovom istraživanju jednako slušaju određene glazbene žanrove, iako žene više preferiraju pop glazbu preferiraju u odnosu na muškarce. Na temelju dobivenih rezultata uočeno je da mladi s nižim stupnjem obrazovanja više preferiraju turbofolk glazbu od onih s višim stupnjem obrazovanja. Dobiveni rezultati pokazuju da nema razlike u odabiru domaće glazbe s obzirom na političku orijentaciju. Mladima slušanost određene glazbe ima utjecaja kod odabira partnera/ice, što je nešto značajne za muškarce.

Ključne riječi: mladi, uloga glazbe, glazbene preferencije, sociologija glazbe.

Summary

The role of music in the lives of young people in Split is the main subject of this research. Its influence on individuals is very great, and as individuals make up society, music is also important for society and the changes that take place in it because of music and its influence. Sociology of music is a science that deals with the study and research of all of the above. Just understanding the text of the music, more precisely the lyrics, is also not easy to explain. Each individual perceives and understands the explanation of music in a different way. The choice of music and musical preferences of young people have a significant impact on many aspects of young people's lives in Split. Today, music is easily accessible to everyone, music is all around us, even when we are not aware of it. Music is a big part of our lives.

Therefore, the aim of this paper was to understand the meaning of music among young people in Split. The research was conducted in 2024, where an online questionnaire was used and distributed to young people aged 20-34 in the city of Split. The analysis of the results shows that young people who participated in this study listen to certain music genres equally, although women prefer pop music more than men. Based on the results obtained it was observed that young people with a lower level of education prefer turbofolk music more than those with a higher level of education. The obtained results show that there is no difference in the choice of domestic music with regard to political orientation. For young people, listening to certain music has an impact on choosing a partner, which is even more important for men.

Key words: youth, role of music, music preferences, sociology of music.

7. Bilješke o autorici

TINA KRŽELJ rođena je u Splitu, 20.09.1997. godine. Pohađala je Prvu gimnaziju u Splitu, klasični smjer. Preddiplomski studij jednopredmetne sociologije upisala je 2021. godine na Filozofskom fakultetu u Splitu, gdje je trenutno redovna studentica treće godine. Radno iskustvo, kao studentica, stječe u agenciji Ipsos. Ljeti volontira u ljetnom kinu Bačvice i na Festivalu mediteranskog filma Split, te je tokom godine aktivni volonter za udrugu Crveni križ. U kojem je u sklopu izbornog predmeta Stručna praksa u nastavnoj bazi odradila stručnu praksu.

mail: tkrzelj@ffst.hr

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Tina Krčelić, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce Sociologije, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 10. rujna 2024.

Potpis

Tina Krčelić

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: Tina Krčelić
Naslov rada: „You can feel it everywhere“:
Uloga glazbe u životima mladih u Splitu
Znanstveno područje i polje: Sociologija
Vrsta rada: Završni rad
Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Izv. Prof. Dr. Sc. Marija Lončar
Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
/

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Doc. Dr. Sc. Tea Gutović
Prof. Dr. Sc. Renata Relja
Izv. Prof. Dr. Sc. Marija Lončar

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 10. 9. 2024.

Potpis studenta/studentice: Tina Krčelić

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.